

СОЦЫУМ

Лекцыі-шпацыры ды
інфармацыйныя планшэты.
Найлепшыя патрыятычныя
праекты

стар. 5

СТВАРАЕМ РАЗАМ

Культурны здабытак
і апора дзяржавы.
Па катарсіс – у рэпертуарны
тэатр

стар. 6

МАКСИМА МАЛАДЫХ

Вакальныя конкурсы
ў анлайн-фармаце:
"за" і "супраць"

стар. 10

РЭТРАПРАГЛЯД

Аўтарскі меседж –
дакументалістыка.
Прэс-паказ – лік 4:4

стар. 13

Слухаем сваё, роднае

Пасля перапынку вярнуўся доўгачаканы і любімы аматарамі папулярнай музыкі праект – "Pesnya goda Belarusi", які ладзяць Міністэрства культуры і тэлеканал АНТ. За тры гады меламены засумавалі па традыцыйным канцэрце. Не дзіва, што 8 сакавіка на трыбунах сталічнага Палаца спорту, дзе адбывалася шоу, вольных месцаў

не засталася. Некага завабілі добра вядомыя артысты, такія як Руслан Аляхно і Вікторыя Аleshка, а хтосьці набыў квіток дзеля знаёмства з новымі асобамі айчыннай эстрады. Гэты яркі мікс вопыту і маладога запалу давёў, што беларуская поп-музыка здольная заваяваць сэрцы слухачоў.

Працяг тэмы на стар. 3

тэхналогіі, умоцоўваюць прамысловы патэнцыял, адказваюць за харчовую і фінансавую бяспеку краіны, будуць дамы, ствараюць мастацтва, вучаць і лечыць людзей. А яшчэ — праслаўляюць Радзіму на самых прэстыжных форумах і вядучых тэатральных сценах свету, захоўваюць і прымажаюць культурную спадчыну Беларусі.

Звяртаючыся да прысутных мужчын — афіцэраў, генералаў, — Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што яны таксама з'яўляюцца ўдзельнікамі Года міру і старанні, бо пад іх належаў абароннай навуе сэрэжытэ і незалежнасьці.

— У такі час, як і пераможцы, людзі пачынаюць разумець сапраўдную наву, здавалася б, простых рэчаў — міру, парадку і спакою, — канстатаваў беларускі лідар.

Паводле яго слоў, унагароды і новыя пагоны, якія атрымалі ўдзельнікі шчырамоці, з'яўляюцца прызнаваннем вялікіх асабістых заслуг перад Айчынай, пацвярджэннем узорна прафесійнай вывучкі і знакам высокага даверу беларускага народа.

— Упэўнены, вам таксама добра вядома, што наш з вамі абавязак — забяспечыць надалейні мір на беларускэй зямлі. Чаго б нас гэта ні каштавала! Веру ў кожнага з вас, у нашу армію, людзей у пагонах і ўсіх тых, хто сёння іх носяць, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы падзякаваў усім за сумленную працу, прафесіяналізм, вернасць абавязку і патрыятызм, шчыра павіншаваў з высокімі ўзнагародамі і званнямі, а жанчын — са святанам.

— Жадаю ўсім новых вялікіх поспехаў у рабоце, асабістым жыцці, моцнага здароўя, шчасця і дабрабыту, — дадаў Прэзідэнт. — Усё, што мы, мужыкі, робім сёння — дзеля вас з тых дзекат, якіх

вы нарадзілі. Спадзяюся, і яшчэ нарадзіце, хоць вы, прысутныя тут, свой абавязак здзейснілі спаўна.

За нараджэнне і выхаванне паяці і больш дзяцей Аляксандр Лукашэнка ўручыў ордэны Маці шматдзетным жанчынам з розных рэгіёнаў краіны. Прастаўніцкі розных сфер былі ўдзельніцамі мелодыі "За працоўныя заслугі" і Францішкі Скарыны, а таксама ганаровых званняў. Серед унагароджаных — дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея Янік Куталы Ганна Галіна, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Наталія Голубева.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка таксама ўручыў генеральскія пагоны і алмазны, што на гэта святочнае мерапрыемства прысутныя мужчыны прыйшлі не з пустымі рукамі, а з падарункамі, і расказаў "невергадоўню гісторыю" пра затрыманне дыверсанта, закінуўа ў Беларусь для правядзення тэракта. Па выніках контртрэрарыстычных аперацый Прэзідэнт удастоіў дзяржаўных унагарод гадоўных дзейных асоб. Старшыня КДБ Іван Тэртэль унагароджаны ордэнам "За службу Радзіме" I ступені, Старшыня Дзяржаўнага агенцтва Анаоль Ляпо і міністр унутраных спраў Іван Кубароў — ордэнам "За службу Радзіме" II ступені.

Пачатак на стар.1

Зоркі і зараніцы

Яркi фiнал рэспублiканскага конкурсу "Песня года Беларусi" стаўся канцэрт у мiнскiм Палацы спорту. Па "Залатая дыскi" на сцэну вышлi найлепшыя аўтары і выканаўцы краiны.

Найлепшая песня года стала "За нам праўда" з рэпертуару артыста "Беларусы", прэм'ера якой адбылася ў верасні на маштабным патрыятычным форуме "Гэта НАША гісторыя" для Дня народнага адзiнства ў "Мiнск-арэне". Над творам працавалі кампазітар Валерый Шмат і паэт-песеннік Ганна Сялук. Яны ж атрымалі ўзнагароды ў намінацыях "Найлепшы аўтар музыкi" і "Найлепшы аўтар слоў"

адпаведна. Дарэчы, гэта не першая сумесная работа згаданага дуэта. На ўсю краіну раней прагучалі песні на ваенную тэму "Голас мамы" і лірычная "Самае гадоўнае" Валерыя Шмата і Ганны Сялук.

Выканаўцам года стала Вікторыя Алешка. Працаздольнасці і апантанасці заслужанай артыстка гутуць пазаздаросціць многія калегі: толькі летась яна выпусціла 9 новых песень, 5 відэакліпаў і задала каля паўтарыста выступленняў на розных пляцоўках Беларусі. Следдам за знакамітай спявачкай — таленавітая моладзь. Іван Злданок прызнаны найлепшым радыёвааўданам, а вядомы па тэлеконкурсе "Х-фактар. Беларусы" Мікіта Баль-

ко перамог у намінацыі "Адкрыццё года". Найлепшым гуртом года эксперты прызналі "Аўру", а званне "Дуэт года" заваяваў ТЭО і Вольты Рыжыкава.

Спецыяльнай ўзнагарода "За ўклад у развіццё эстраднай папулярнай музыкi" ўдасцеены Васіль Раіччык, "За аднасаць беларускай эстрадзе" — Руслан Аляхно, "За ўклад у развіццё музычнай індустрыі" — Алег Шаўмаў. Кампазітар і музыкант Яўген Алейнік атрымаў спецыяльную ўзнагароду Міністэрства культуры "За выдатныя дасягненні ў сферы беларускай папулярнай музыкi". Тэлеверсію "Песні года Беларусі" можна ўбачыць 18 сакавіка на АНТ.

Па добрай традыцыі

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручыў дзяржаўныя ўзнагароды заслужаным дзеячам розных сфер і генеральскія пагоны прадстаўнікам вышэйшага афіцэрскага і начальніцкага складу.

Урачыста шчырамоці па традыцыі адбылася напярэднім святая 8 Сакавіка ў Палацы Незалежнасці. — Нават цяжка прадумаць больш падыходзяча па духу і па сэнсе мерапрыемства для Года міру і стварэння, чым наша сённяшня сумесная шчырамоці, — заявіў Кіраўнік дзяржавы ў пачатку мерапрыемства. — Па добрай традыцыі ў гэты першы вясновы дзень мы ўшаноўваем самых паспяховых жанчын краіны і самых мужных воінаў. Гаворачы аб тым, чаму ў беларускім грамадстве асабліва павагай кіраста-

юцца жанчыны-маці, Прэзідэнт праслаўляе, што гэта найвышэйшае прызначэнне і сэнс жыцця, шчыражне непарушных чалавечых каштоўнасцей, аснова ўсяго існага на зямлі.

— Бо менавіта на бескарыслівай маціраўнай любові, вялікіх жаночых сэрцах, іх невычэрпнай энергіі ўсё і трымацца на нашай планеце, — падкрэсліў беларускі лідар.

Аляксандр Лукашэнка падзякаваў жанчынам за мацярынскі подвiг і заўважыў, што яны сёння нароўні з мужчынамі паспяхова развіваюць навуку і

Для захавання памяці

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусі Анаоль Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў Міністэрства адбылася 7 сакавіка. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Увага была звернута на ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы музейных устаноў і работу рэстаўрацыйных майстэрняў, якія дзейнічаюць на базе Нацыянальнага мастацкага музея. Сёння ў рэстаўрацыйных цэнтры працуюць дваццаць чатыры чалавекі. Цягам мінулага і ў пачатку бягучага года ў музеі адбылося каля сарака выстаў, у падрыхтоўцы якіх прымалі ўдзел рэстаўратары, работы былі выкананы прыблізна на трох сотнях твораў жывапісу і скульптуры. У рамках пазабюджэнтнай дзейнасці за 2022 год адрэстаўраваны восем твораў мастацтва. Цяпер рэстаўратары музея рыхтуюць восем жывапісных работ да перадачы для часовага экспанавання ў Магілёўскім абласным краязнаўчым музеі імя Е.Р. Раманава і палацава-паркавым комплексе Булгакаў у Жылічэ Кіраўскага раёна.

Патрыятычны культурна-адукацыйны праект "Цігнік Памяці" рэалізаваны летась паводле ініцыятывы Савета Рэспублікі Беларусі і Савета Федэрацыі Расіі, сёлетня атрымае свой працяг. Удзельнікі беларуска-расійскага праекта для моладзі наведваюць Брэст, Гродна, Санкт-Пецярбург, Ніжні Ноўград, Уфу, Самару, Валгаград, Курск, Гомель, Жлобін, Магілёў і Мiнск. Удзельнічаць у праекце будучы 55 чалавек з Беларусі, 90 з Расіі і па 20 з Арменіі, Казахстану і Кыргызстану, якія ўбачаць Беларускую пушчу, Брэсцкую крэпасць, Стары і Новы замкі ў Гродне, мемарыяльны комплекс на месцы канцлагера ў вёсцы Чырвоны Берэг Жлобінскага раёна і мемарыяльны комплекс на Буйніцкім полі пад Магілёвам.

Гэта непарушна

"Цігнік Памяці" стартуе 22 чэрвеня ў Брэсце. Хто стане яго пасажырамі і што іх чакае падчас падарожжа? Пытанні падрыхтоўкі беларуска-расійскага патрыятычнага праекта абмеркавалі ў Саветах Рэспублікі.

Пасяджэнне арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенні Х Форуму рэгіёнаў Беларусі і Расіі прайшло 9 сакавіка ў Саветах Рэспублікі. На парадку дня — падрыхтоўка і правядзенне сумеснага беларуска-расійскага патрыятычнага, культурна-адукацыйнага праекта "Цігнік Памяці".

У мінулым годзе мы ўпершыню праводзілі гэты праект разам з Саветам Федэрацыі Расійскай Федэрацыі. Яго ўдзельнікамі былі дзесяцігаднікі — па 100 чалавек ад Беларусі і Расіі, якія праехалі па 15 гарадах, памятных месцінах ляхов краіны, дзе праходзілі баі падчас Вялікай Айчыннай вайны, — нагадала старшыня Савета Рэспублікі Наталія Качанава. — Мерапрыемства прайшло на даволі высокім арганізацыйным узроўні, удзельнікі пасябравалі, уземадзейнічаюць да гэтага часу. Была прадугледжана шырокая культурная праграма, азнамленне з тымі рэгіёнамі, раёнамі, гарадамі, дзе спыніўся цягнік з дзешчы. У іх была сваё форма, эмблема. У 2022-м мы спрачава-

лі цудоўна. Гэтак жа неабходна правесці гэты важнае мерапрыемства ў бягучым годзе.

Дарэчы, сёлетня плануецца пашыршыць склад удзельнікаў патрыятычнага культурна-адукацыйнага праекта. Прынамсі, на 30-і юбілейнай сесіі Міжпарламенцкай асамблеі дзяржаў-удзельніц СЧД былі абмеркаваны асноўныя мерапрыемствы, якія пройдуч у 2023 годзе, такія як Форум рэгіёнаў, "Цігнік Памяці". Было вызначана, што да Беларусі і Расіі далучацца ішыя краіны.

— Тады нашы калегі далі згоду на ўдзел у патрыятычнай акцыі. Цяпер гэтыя пытанні прапароўваюцца. Але дакладна мы вызначыліся, што праект пройдзе па тэрыторыі Беларусі і Расіі. Старт будзе дзавены ў Брэсце і Расіі, якія праехалі па 15 гарадах, памятных месцінах ляхов краіны, дзе праходзілі баі падчас Вялікай Айчыннай вайны, і вызначыліся баі. Да прыкладу, летась за час падарожжа юнакі і дзівчаты перапаўлелі больш за 6 тыс. км, а трэцяя лінія праекта фінішаваў у Мiнску. Так будзе і сёлетня — патрыятычнае святая абудзецца ў Дзень Незалежнасці Беларусі.

Паводле president.gov.by

З бібліятэкі класіка

Выстава "Перабыты часаў ніць" разгарнулася ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа.

Як адзначала дырэктар устаноў Грына Маяска, адмысловы імкнучы шырока аплостраваць усё грані творчасці класіка. Буйны майстар слова правяў сябе не толькі ў паззі ды прозе, але і ў публіцыстыцы. У выступленнях, рэцэнзіях, артыкулах на старонках газет і часопісаў ён раскрываў сакрэты пісьменства, фармулаваў мэты і задачы беларускай літаратуры.

У экспазіцыі "Перабыты часаў ніць" увазе наведвальнікаў прапануюць багаты збор часопісаў з публікацыямі аб жыццёвым і прафесійным шляху народнага паэта, а таксама ягонымі творамі. Гэта найбольш цікавыя экзэмпляры з вялізнай фондавай калекцыі, якія налічваю амаль 4500 адзінак. Сярод іх — выданні канца XIX — пачатку XX стагоддзя і рэдкае часопісы 1920—1930-х гадоў з асабістай бібліятэкі класіка, нумары да юбілейных дат Якуба Коласа.

Дапаўняюць выставу мастацкія работы, створаныя падчас міжнароднага пленэру да 140-годдзя з дня нараджэння Песняра. Ягоную біяграфію і літаратурную

спадчыну ў партрэтах, пейзажах і сюжэтных-тэматычных карцінах асэнсавалі аўтары з Беларусі і Расіі — прадстаўнікі Маскоўскага дзяржаўнага акадэмічнага інстытута імя В.І. Сурыкава і Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага акадэмічнага інстытута жывапісу, скульптуры і архітэктуры імя І.Я. Рэпіна, членаў Беларускага саюза мастакоў, студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

На тыдні

Дырыжор Бездзяржфiлармоніі і італьянскі тэнор выступілі ў Расіі. Яркі канцэрт адбыўся ў горадзе-пабраціме Мiнска — Екаіярыйбургу. Заслужаны артыст Беларусі Віктар Бабарыкін выступіў у якасці дырыжора са знакамітым італьянскім оперным і эстрадным спеваком Аляксандра Сафіна, гасцроўны тур аяна праходзіць па гарадах Расіі.

Тыя, хто завітаў на канцэрт, сталі не проста слухачамі: у нейкі момант яны пераўтварыліся ў складнік шоу. Бабарыкін пад жыўую музыку пачаў кіраваць апладэментамі поўнай залы — і гледачы з ахвотай падахпілі мелодыю, што гучала са сцэны.

Эстафету на стварэнні "Карты Беларусі" падахпілі на Брэсццыне. Народныя майстры Пінскага раёна ўключыліся ў рэспубліканскі творчы праект "Культурная спадчына Беларусі" па стварэнні мастацкага пано "Карта Беларусі". Твор праэманструе асноўныя сімвалы матэрыяльнай і нематэрыяльнай спадчыны кожнага рэгіёна нашай краіны.

Фрагмент карты Піншчыны будзе вышыты па традыцыйным для раёна ўзоры з ручніка, які больш за 70 гадоў таму выткала майстрыха з Галева Ксенія Боршч.

Газета "Культура" Індывідуальны 63875 Адін месца — 14,21 руб. Тры месцы — 42,63 руб. Ведамасны 638752 Адін месца — 23,49 руб. Тры месцы — 70,47 руб. Ільготны (для арганізацыйных асоб, для супрацоўнікаў і пенсіянераў) 63879 Адін месца — 15,83 руб. Тры месцы — 47,49 руб.	Комплект: газета "Культура" і часопіс "Мастацтва" Індывідуальны 63874 Адін месца — 29,87 руб. Тры месцы — 89,61 руб. Ведамасны 638742 Адін месца — 54,89 руб. Тры месцы — 164,67 руб.	Часопіс "Мастацтва" Індывідуальны 74958 Адін месца — 19,21 руб. Тры месцы — 57,63 руб. Ведамасны 749582 Адін месца — 32,77 руб. Тры месцы — 113,31 руб. Ільготны (для арганізацыйных асоб, афармленне падарыў у адрас супрацоўнікаў і пенсіянераў) 74986 Адін месца — 21,43 руб. Тры месцы — 64,29 руб.

Узоры і носьбіткі традыцый ткацтва "кажушком"

Яскравыя акцэнты народных традыцый

Новыя элементы ў спісе нематэрыяльнай спадчыны

На пасяджэнні Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры, якое адбылося 6 сакавіка, былі адзінагалосна падтрыманыя прапановы аб наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці двум працяглым нематэрыяльным творчасці: тэхналогіі ткацтва "кажушком", якая бытуе па тэрыторыі Малаарыцкага раёна, і роспісу на шкле, што пашыраны ў Бярозаўскім і Пружанскім раёнах Брэсцкай вобласці.

ПРАЦА НА ЦЭЛЫ ГОД

Традыцыйна ткацтва было адным з паўсядзённых заняткаў жанчын, якія забісцывалі сямя ў неабходным аздабленні, абрадавымі і ўжывымі тканінамі. Прыкладна да пачатку 1930-х у вёсках ткалі з ільну і воўны рознага гатунку тканіны, кужальныя наміткі, вясельныя ручнікі, упіральнікі, настольнікі, посылкі-радожжы. У тэхналогіі ткацтва "кажушком" характэрнай рысай з'яўляецца тое, што ўточная нітка ўтварае адначасова ўзор і фонавае палатно, то-бок пры рабурэнні ўзору парашацца структура і самой тканіны. Тэхналогія дазваляе вырабляць не толькі аднакаляровыя (пры дапамоце аднаго чаўна), але і шматкаляровыя (пры дапамозе некалькіх) тканіны. Там не менш тканіна застаецца аднацвятой, узор неадзіна ад карызнага палатна.

На Малаарыцкім ад сямкаганга адзення пачалі наступова аздабляць у сярэдзіне XX стагоддзя, пасля таго як у людзей з'явілася прага на пакупку. Паводле ўспамінаў народнага майстра Рэспублікі Беларусь тэксцілаў Сцепанюк, ткаць перасталі, калі ў калгасах пачалі плаціць заробак: "Хай і карцінкамі, рэкламнымі шыльдамі, віншавальнымі паштоўкамі, разнастайнай рынковай прадукцыяй. На Бярозаўшчыне распісалі кудры, дываны на тканіне, мэбло, сцены і столь такія майстры, як Алена Васілеўская з вёскі Здзітава і Валянціна Вакулчыч з вёскі Каспюкі. Паводле сведчання майстра Надзеі Зінчук з вёскі Шыльнок, у 1970-х тут існаваў "вялікі базар", куды многія мясцовыя майстры прывозілі свае роспісы на шкле для гандлю. Роспіс на шкле на Бярозаўшчыне актыўна існаваў да 1990-х. Майстры малявалі для аздаблення інтэр'еру, для палаўкаў, і для мнiгo такога рамяства было асноўным заробкам у сям'і.

Паўстагоддзя таму такія карціны былі амаль у кожнай сялянскай хаце, але рамяство паступова страчвала сваю актуальнасць, працягвалі маляваць толькі адзінкавыя майстры — як, напрыклад, Алена Макоўчыч з вёскі Совіна Бярозаўскага раёна. Аднавіць традыцыю ўдалося дзюжыцкую народнаму майстру Марыі Кулевіч з Пружаны. У пошуках карцін яна абышла ўсё Пружаны, праехала німала вёсак, шукала работы старых майстроў, каб засвоіць іх манеру, аднавіць тэхніку. Маляўніца яна не каправала — толькі пераймала тэмы, засвоіла пачырк народных мастакоў. Шкавасць да гэтага віду творчасці пераняла ад бацькоў, пералада свае веды дачцям, маляую на шкле і ўнуці майстра. Марыя Мікалаеўна папулярна пры правядзенні выстаў і майстар-класаў, заахвае маладых мастакоў.

Сваё новае жыццё роспіс на шкле атрымаў з 2006 года, калі Марыя Кулевіч стварыла ў Пружанскім гарадскім палацы культуры ў гуртках "Шклянкі-маляванка". Тут сталі ладзіць экспедыцыі па даследаванні семінары і майстар-класы, Струнен і Валянціна Гаючыч з Дарапешкага Дома фальклору, а таксама ткачкі з Малаарыцкага цэнтры народнай творчасці аграгарадка Хаціслаў Ульяна Верашчагіна, Святалана Лушч, Алена Рыбакова, Людміла Сакалюк, Воляга Смаль і Настасся Струнен. Акрамя таго, у гуртках ткацтва займаюцца дзесяць вучняў.

ПРАГА ПРЫГОЖАГА

Традыцыйны роспіс на шкле, які бытуе ў Бярозаўскім і Пружанскім раёнах Брэсцкай вобласці, — від народнага жывапісу, які пашырыўся з другой паловы XIX стагоддзя. На працягу вольных кавалках шкла алейнымі фарбамі малявалі абразкі і дэкаратыўныя арнаментальныя сюжэты кампазіцыі. Асноўна тэматыка — жывёльны і раслінныя матывы, тэізажы, казачныя сюжэты. Узорны роспіс на шкле ўносілі ў традыцыйны інтэр'ер народнага жылля гучныя мажорныя акорды, пераключаліся з роспісам на кудрах, дыванах, пабеленых сценах печаў, тканінамі і вышыванымі ўзорамі. Паўпываваў на роспіс на шкле гарадскі выяўленчы фальклор з яго лубочны-

мі карцінкамі, рэкламнымі шыльдамі, віншавальнымі паштоўкамі, разнастайнай рынковай прадукцыяй. На Бярозаўшчыне распісалі кудры, дываны на тканіне, мэбло, сцены і столь такія майстры, як Алена Васілеўская з вёскі Здзітава і Валянціна Вакулчыч з вёскі Каспюкі. Паводле сведчання майстра Надзеі Зінчук з вёскі Шыльнок, у 1970-х тут існаваў "вялікі базар", куды многія мясцовыя майстры прывозілі свае роспісы на шкле для гандлю. Роспіс на шкле на Бярозаўшчыне актыўна існаваў да 1990-х. Майстры малявалі для аздаблення інтэр'еру, для палаўкаў, і для мнiгo такога рамяства было асноўным заробкам у сям'і.

Паўстагоддзя таму такія карціны былі амаль у кожнай сялянскай хаце, але рамяство паступова страчвала сваю актуальнасць, працягвалі маляваць толькі адзінкавыя майстры — як, напрыклад, Алена Макоўчыч з вёскі Совіна Бярозаўскага раёна. Аднавіць традыцыю ўдалося дзюжыцкую народнаму майстру Марыі Кулевіч з Пружаны. У пошуках карцін яна абышла ўсё Пружаны, праехала німала вёсак, шукала работы старых майстроў, каб засвоіць іх манеру, аднавіць тэхніку. Маляўніца яна не каправала — толькі пераймала тэмы, засвоіла пачырк народных мастакоў. Шкавасць да гэтага віду творчасці пераняла ад бацькоў, пералада свае веды дачцям, маляую на шкле і ўнуці майстра. Марыя Мікалаеўна папулярна пры правядзенні выстаў і майстар-класаў, заахвае маладых мастакоў.

Сваё новае жыццё роспіс на шкле атрымаў з 2006 года, калі Марыя Кулевіч стварыла ў Пружанскім гарадскім палацы культуры ў гуртках "Шклянкі-маляванка". Тут сталі ладзіць экспедыцыі па даследаванні семінары і майстар-класы, Струнен і Валянціна Гаючыч з Дарапешкага Дома фальклору, а таксама ткачкі з Малаарыцкага цэнтры народнай творчасці аграгарадка Хаціслаў Ульяна Верашчагіна, Святалана Лушч, Алена Рыбакова, Людміла Сакалюк, Воляга Смаль і Настасся Струнен. Акрамя таго, у гуртках ткацтва займаюцца дзесяць вучняў.

Прыклады роспісу на шкле

Антон РУДАК

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Сведкі і сведчанні

Якія формы працы найлепш дапамагаюць далучыць наведвальнікаў да гісторыі краю. Паспрабуем разабрацца праз досвед пераможцаў рэспубліканскага конкурсу на найлепшы праект патрыятычнай тэматыкі.

МУЗЕЙ НА КОЛАХ

Праца апытымаецца сеткі культурных устаноў важным тронкам стала асуджэнне ў мабільным фармаце. І пераходзі да раз'язной працы могуць не толькі бібліятэкі ды клубы. Браслаўскае раённае аб'яднанне музеяў летас запланавана тэматычную выставу да Гола гістарычнай памяці, якая павяла ажно ў 14 аграгарадкаў.

— Мы пайшлі да сельскага жыхара разам са сваімі музейнымі прадметамі. З красавіка па верасень пераасноўна экспазіцыю наведвалі больш чым паўтары тысячы чалавек — жыхары Браслаўшчыны і гості, што прыехалі ў наш край на летні адпачынак. Такім чынам, атрыманася выканаць не толькі асветніцкую заданчу, але і прарэкламаваць музей. Нават цяжка падлічыць, колькі фотаздымкаў з выставы апублікавалі глядачы ў сацыяльных сетках. Нам сталі больш тэлефанавалі, сталі часцей прыходзіць у стацыянарныя музеі, — дзеліцца навуковы супрацоўнік Ірына Макаравіч.

Экспазіцыя складалася з трох раздзелаў. У першым, ваеннай тэматыкі, былі прадастаўлены інфармацыйныя плашчэты і арыгінальныя прадметы. Другая частка прысвечана слаўным землякам, такім як мелік Станіслаў Нарбут і этнограф Мар'ян Пешокевіч. Заключная частка распавядала пра традыцыйную культуру. Яна змяшчала этнаграфічныя рэчы, а таксама работы народных майстроў — вырабы з гліны, лазы і саломкі, узоры ткацтва, вышыўкі і разьбіцтва. Асабліва наведвальнікам прыйшліся даслабны інтэрактыўнасьць выставы. Замест вышываных экспазіцыяў праз шкло, як у класічным музеі, — магчымасьць проста дакрануцца да арганізму: панамаць, прымержыць на сабе, зрабіць салфі.

НЕ ЗАБУДЗЕМ!

Літскі гісторыка-мастацкі музей і Год гістарычнай памяці арганізаваў інтэрактыўны праект "Памяццю жывыя", што ўяўляе сабой комплекс музейных кірункаў — ад збору інфармацыі да яе папулярызаванні. У асноўных экспазіцыйных прасторах, прысвечаных Вялікай Айчыннай вайне, адбыліся цыкл лекцый, сустрэч, галзін памяці да найважнейшых дат года, у тым ліку да Дня ўсенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа, Міжнароднага дня вызвалення вязняў фашысцкіх канцлагераў.

Крэатыўна адмыслюючы падышлі да працы з маленькімі наведвальнікамі. Каб раскрыць дзецям трагічныя падзеі мінулага, музейшчыкі звярнуліся да звычайных "мірных" рэчэй. Шмат што расказаць пра вайну можа нават сталовы прыбор. Сван піша маш і фронту аб згубленых людзях. Дзе браць сілы? Як есці капусту ды кашу? Вакол гэтай шмалвай гісторыі пабудаваны музейна-педагагічны занятак "Лыжка для салата", а інтэрактыўная сустрэча "Хлеб вайны і хлеб Перамоті" расказвае, як маленькія скібачка з дашчэшкамі, скарпынка і нават крошка становіліся сапраўдным багаццем.

Варта адзначыць, што музей мае ў структуры некалькі аб'ектаў. Старажытны Літскі замак — у ліпені 1941 года акупанты стварылі там транзітны фільтрацыйны лагер для савецкіх ваеннапалонных. За месяц праз Дулаг-155 прайшлі каля 3 тысяч чалавек. Падрабязней пра гэтую частку гісторыі расказвае выстава, што размяшчалася на замкавым двары.

База даных "Гродзенская губерня" і лекцыя-шыфры па гродзенскім вулках

Мабільная экспазіцыя Браслаўскага аб'яднання музеяў

ЗНАЕМТВА З РОДНЫМ ГОРАДАМ

Гродзенская абласная навуковая бібліятэка імя Я.Ф. Карскага заклікае кожнага свайго карыстальніка: "Вядзі і любі сваё!" Так называецца інтэрактыўны краязнаўчы праект, які ўключае ажно чатыры кірункі. Найперш супрацоўнікі ладзяць тэматычныя выставы. Як расказала дырэктар Марына Ігнатовіч, нязрэка яны носіць мабільны характар: праводзіць у навучальныя установы і на прапярэмствах абласнога цэнтры. Ярка і змястоўна раскрыць гісторыю старадаўняга горада дапамагае супрацоўніцтва з прыватнымі калекцыянерамі. Такім чынам атрымліваецца насыціць выставы не толькі літаратурай, але і разнастайнымі прадметамі матэрыяльнай культуры. Шкавейшай віртуальнаю вынароўку па эпохах робяць таксама макеты Каложскай царквы, Фарнага касцёла Святога Францішка Ксав'яра і іншых славутасцей.

Лічч адзін кірунак — разнастайныя інтэрактыўныя падзеі. Да прыкладу, карыстальнікам прапануець паспаборнічаць у веданні свайго горада ў бібліятэце "Аўтастам па Гродне" — выкратны кпіталу "Свайі гульні" з малюнкамі ілюстрацыямі на вялікім сэнсарным экране.

Шанец перамагчы ў такім выправаванні адзначаюць большы, калі вы былі раней на лекцыя-шыфрыях ад абласной бібліятэкі. Напрыклад, падчас прагулкі "Знаёмчы незнаёмы Гродне" ахвотны дазнаюцца, дзе размяшчаліся першыя кінаатэатры горада або якай плошча за сваю гісторыю змяніла назву восям разам. Расправаваны таксама пешыя тэматычна-аглядныя лекцыі па літаратурных мясцінах, ад зур'ёска старонкаў мінушчынны, гісторыі ўстаноў адукацыі і нават на развіцці піваварэння. Такая форма, дарчы, дапамагае бібліятэцы атрымліваць прыбытак.

Не забываюцца адмыслюючы на працу ў алайн-прасторы. Установа распрацавала агульнадаступную базу даных "Гродзенская губерня", дзе адлюстраваны дакументы аб падлітчынах, сацыяльна-эканамічным і культурным жыцці краю. Гэта асобныя выданні і артыкулы з іх на беларускай, рускай і польскай мовах, выдзеленыя з 1801 па 2020 год. Усёго выкарыстана больш за 600 матэрыялаў з фонду Нацыянальнай бібліятэкі, Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея, Нацыянальнага гістарычнага архіва ў Гродне ды іншых скарбніц. Падзеленыя дакументы на тэматычныя калекцыі: "Адукацыя", "Этнаграфія", "Літаратурнае жыццё" і інш. Такім чынам, рэсурс дапамагае школьнікам, студэнтам, краязнаўцам-аматараў і прафесійным навукоўцам у даследаваннях мінушчынны старадаўняга горада.

Даніл ШЫЙКА

Музей — у кожным аграгарадку

Экспедыцыя па экспазіцыі "Памяццю жывыя" у Літскім музеі

Ці змяніліся функцыі бібліятэкара ў сёняшнім тэхналагічным свеце? Як падрыхтаваць спецыяліста, абазнамага не толькі ў запашэнні чытацкіх фармуляраў, але і здольнага вырашаць актуальныя задачы з дапамогай інтэрнэту ды інфармацыйных рэсурсаў? Наволькі лёгка адаптуюцца маладыя спецыялісты да працы ў бібліятэчных устаноўках? Пра гэта ды многае іншае “К” паразмаўляе з дэканам факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Юліяй ГАЛКОУСКАЙ.

— Юлія Мікалаеўна, ваш факультэт рыхтуе спецыялістаў, якія могуць працаваць як у бібліятэчнай, так і ў музейнай ды турыстычнай сферах. Наволькі запатрабаваныя вашы выпускнікі? — Пойнт на падобных спецыялістаў заўсёды быў і будзе высокі. Нашых выпускнікоў чакаюць у бібліятэках і музеях Беларусі, інфармацыйных цэнтрах, выдавецтвах, турыстычных арганізацыях і шмат дзе яшчэ, бо яны валодаюць методыкай фарміравання медыйнай культуры, аналізуюць масівы інфармацыі, выбіраюць аптымальныя формы яе прадстаўлення... Якесьці падрыхтоўкі будучых прафесіяналаў па шэрагу высокай запатрабаванасці ў арганізацыі — заказчыкаў кадраў. У сярэднім штогод на аднаго выпускніка факультэта прыпадае 4-5 заявак на размеркаванне ад патэнцыйных прадаўцаў.

— Мабыць, за вашых выпускнікоў распачынаюць “бойкі”? — Так, асабліва за тых, хто ўжо мае вопыт працы ў бібліятэках Мінска ці рэгіёнаў. Дарчы, напрыканцы сакавіка запланавана напярэднее размеркаванне, запрашаем “Культуру” папрасіць супраць. На ўласныя вочы ўбачыце, як працадуць змагаюцца за нашых выпускнікоў.

— Дзякуй, абавязкова прыйдем. Спытаю вось яшчэ пра што. Выздзяючы ў рэгіён, сустракаеце з тым, што, на жаль, не ўсе бібліятэкары, асабліва ў сельскай мясцовасці, сабраючы з найноўшымі інфармацыйнымі тэхналогіямі.

— Магу запэўніць, што нашы выпускнікі з інтэрнэтам ды ІТ на “ты”.

Праца на перспектыву, або Хто такі сучасны бібліятэкар?

Якраз летас мы ўпершыню зрабілі набор на спецыяльнасць “Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць” на кірунках “Аналітыка” і “Лічбавізацыя”. У “Аналітыцы” робіцца акцэнт на стварэнне і прасоўванне інфармацыйна-аналітычных прадуктаў, кіраванне кантэнтам у лічбавым асяроддзі, візуалізацыю інфармацыі і даных. У “Лічбавізацыі” — на практаванні, стварэнне і прасоўванне лічбавых бібліятэч, калекцый, баз даных, вэб-сайтаў з выкарыстаннем інструментаў лічбавізацыі. Выпускнікам прывоў-

ваеца кваліфікацыя “Бібліятэкар-бібліяграф-Спецыяліста лічбавізацыі” і “Бібліятэкар-бібліяграф. Спецыяліст па аўтаматызаваных бібліятэчна-інфармацыйных сістэмах”.

— Складаеца адкрываць новыя кірункі ў той ці іншай спецыяльнасці? — Безумоўна, але нам неабходна адукацыя на сучасныя патрэбы і працаваць на перспектыву. Бо не скарэц, што цяпер бібліятэчна-інфармацыйная адукацыя інтэнсіўна мяняе змест і форму. Прычыны для гэтага даволі шмат. Гэта і ўкараненне новых інфармацыйных тэхналогій, і адкрываць і даступнасць інфармацыі ў інтэрнэце, і развіццё анлайн-адукацыі. Таму нам заўсёды трэба ісці ў нагу з часам. Інакш проста немагчыма.

— Але як вы вызначаеце перспектывныя вектары развіцця бібліятэчнай адукацыі? Гэта ж патрабуе значнай аналітычнай працы. — Так. І гэта праца на нашым факультэце праводзіцца пастаянна з дапамогай аналізу запатраў ад працадаўцаў, ад нашых студэнтаў, ад аб’ектаў працы, правядзення маніторынгу, анкетавання і гэтакалькі. Увогуле, гэта даволі складаная тэма, якая патрабуе асобнай гутаркі. Скажу толькі, што, на мой погляд, у вызначэнні перспектывных вектараў развіцця бібліятэчна-інфармацыйнай адукацыі варты прытрымлівацца сінтэзу ў развіцці інавацыйных і традыцыйных практык, тэхналогій, спосабаў дзеяння, свасочасна рогаваць на змяненні знешняга асяроддзі і заплыты карыстацкай адукацыйных паслуг.

— Калі мы ўжо загаварылі пра маніторынг, то, наколькі я ведаю, не так даўно вы зладзілі адзін з іх, які закранае пытанні прафесійнай адаптацыі выпускнікоў спецыяльнасці “Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць”. І якія тут вынікі? — Даволі пазітыўныя. Падчас маніторынгу мы правілі анкетаванне выпускнікоў 2019, 2020 і 2021 гадоў, апытанне студэнтаў 4 курсу, а таксама анкетаванне апытанне працэдуры 39 арганізацый. І як высветлілася, дамінуючая большасць нашых выпускнікоў працаўладкаваны ў бібліятэках, якія з’яўляюцца базавымі арганізацыямі і арганізацыямі-заказчыкамі кадраў па спецыяльнасці “Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць”. Так, 67,2% уладкаваны ў публічных бібліятэках, 26,3% — у спецыяльных (навуковых, абласных, універсітэцкіх), а 4,9% — у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

— Што наконг прафесійнай адаптацыі? — Атрыманая намі звесткі сведчаць, што прафесійная адаптацыя нашых выпускнікоў цягнуцца пераважна ад 1 да 6 месяцаў (у 78,8% рэспандэнтаў). А сярэд найбольш характэрных адаптацыйных цяжкасцей для маладых спецыялістаў бібліятэк з’яўляюцца недастатковы ўзровень заробатнай платы (50,8% рэспандэнтаў), высокае псіхэаэмацыйнае напружанне (24,6%), рэжым і ўмовы работы (21,3%).

— А ці прапаноўваюць працадуць патрэбы ў маладых спецыялістах? Пытанне гэта актуальнае, бо, як вядома, сёння наваёнае тэндэнцыя старэння кадраў бібліятэчных устаноў, супрацьвікі на ўзросце ад 30 гадоў складалі не больш за 20% ад агульнай суккупнасці работнікаў публічных бібліятэк Беларусі.

— Паводле вынікаў нашага маніторынгу, 97,6% апытаных кіраўнікоў бібліятэк загадаў прагназуючы патрэбы ў маладых спецыялістах. Таксама ацэньваюць, каліраве планаванне, у прыватнасці, маюць планы па развіцці кадравых рэсурсаў на 5 гадоў (47,6% рэспандэнтаў), на 3 гады (35,7%), на бліжэй год (11,9%). А каб замацаваць маладых спецыялістаў, іх уключаюць у праектныя групы (45,2% рэспандэнтаў), у навукова-даследчую працу (16,7%), у працэсы кіравання бібліятэкай (19%) і гэтак далей.

— Высновы даволі цікавыя, вартыя, на мой погляд, таксама асобнай гутаркі. І яшчэ адно, цалкам практычнае пытанне. Падчас камандзіровак даводзілася бываць як у звычайных бібліятэках, так і ў устаноўках так званых змешчаных тыпу, накіпталт бібліятэк-музeya, бібліятэк-клубаў. Да працы ў іх падрыхтаваныя выпускнікі? Ці могуць ладзіць цікавыя і ацэмнае мерапрыемствы, зямьяночкі клубных супраадунікаў? — Угульям аспекце нашы выпускнікі падрыхтаваны на ўсе сто прапант. Па-першае, яны лёгка могуць працаваць з рознымі катэгорыямі чытачоў. Па-другое, валодаюць найвышэйшым узровень разнастайных сшыкультурных практык, а таксама ўмеюць прыдумваць свае, арыгінальныя, суправаджаючы іх на ўсіх узроўнях — ад задумы і да рэалізацыі.

— Юлія Мікалаеўна, вядзі дзякуй за гутарку. І да сустрэчы на размеркаванні! — Юры ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота аўтара

Рэпертуарны тэатр — ідэалагічная апора дзяржавы

Сяргей Кавальчык, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага, упэўнены: без усёабдымнай дапамогі Міністэрства культуры калектыву не здолеў бы выканаць напружаны творчыя планы 2022 года. Рэжысёр лічыць, што дзякуючы дзяржаўнай падтрымцы рэпертуарны тэатр развіваецца як важны грамадскі інстытут.

У гутарцы з карэспандэнтам “К” Сяргей Кавальчык нагадаў, што горкаўскі суктыкнуліся з поўнымі цяжкасцямі пасля завяршэння рэканструкцыі свайго будынка. Цікавае публіцы да класічных п’есаў драматэатра была страчана за гадзі рамонту і “каранавірус”. Таму востра стала пытанне абнаўлення рэпертуара.

— Усёго за адзін календарны год мы зрабілі шэсць новых п’есаў. Гэта высокі тэмп працы, — успамінае рэжысёр. — У нас даўно не зладзілася такога колькаснага выніку. Творчае жыццё ў тэатры атрымаўся вельмі інтэнсіўным. Акцёры працягнулі жыць на сцэне ў той перыяд.

У Год міру і стварэння Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і газета “Культура” ладзяць сумесны праект “Ствараем разам!”. Ён пазнаміць вас з выбітнымі прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі Беларусі, якія сваёй працай сцвярджаюць высокія стандарты айчыннага мастацтва. Чытайце на старонках “КМ” глядзіце ў сацсетках Мініцтва!

ЁСЦЬ ПЛЁН

Сяргей Кавальчык адзначае, што смельца рашэнні кіраўніцтва і напружана работа творчага калектыву прынеслі плён. Тэатр імя М. Горкага сёння збірае поўныя залы. Зімой тут было ў сярэднім 11–14 аншлагуў штомесяц, калі прадваляса больш за 90 % білетаў. І па 3–4 спектаклі-супераншлага, на якія разыходзіліся ўвогуле ўсе квіткі — 100 %.

Але нават такія паказчыкі не могуць кампенсаваць і палову выдаткаў устаноў. Да таго ж тэатральная фартура капрызная. А наперадзе вясна і лета, калі абдываецца сезонны спад навівання. Вось пытанне дзяржаўнай падтрымкі тэатраў і застаецца актуальным.

Калі мы страім агульнадаступнасць тэатра, мы адразу ж страім сувязь з народам. Тэатр стане элітным мастацтвам. Дазволіць яго сабе змогуць нямногія. Але ж у нас сацыяльна арыентаваная дзяржава. І ў існай коштавай палітыцы я бачу клопат дзяржавы не толькі пра тэатр, але і пра гледача.

НА ЗАПЫТ ПУБЛІКІ

Наогул, гаворачы пра асаблівую ролю тэатра, нельга абсціць увагай рэпертуар. Заўжды, а сёння асабліва, актуальныя тэмы патрыятызму, грамадзянскасці, вернасці ідэалам, абавязку. І дзе ім гучачы, як не ў драматэатры? Мастацкі кіраўнік упэўнены, што ўсе спектаклі, якія Горкаўскі цыцлер прапануе публіцы, у той ці іншай меры з’яўляюцца ўрокамі маральнасці.

У ЛЮБОМ ВЫПАДКУ

Дарчы, паводле інфармацыі Сяргея Кавальчыка, у Расіі тэатры фінансуюць ў тым ліку і мясцовай уладай. Іх становішча ў некаторых рэгіёнах вызначаецца асабстымі адносінамі губернатара. Пры гэтым існуе мэтавая праграма падтрымкі тэатраў. Дзяржава выдзяляе з’яўляюцца базавыя сумы, каб устаноў маглі рабіць новыя спектаклі. Сёння ў свеце шырочка распаўсюджаны так званы антрэпрызны тэатр. Яго асноўныя рысы — зборная трупы на адзін праект, мінімум лэкарычнага апуру. І, такім чынам, з’яўляецца важным грамадскім інстытутам, існаванне якога без алпаветнай падтрымкі немагчыма.

УЗНЯЦЦА НАД МІТУСНЕЙ

Мастацкі кіраўнік прывёў у прыклад думку вядомага англійскага рэжысёра Пітэра Брука ад палітычных тэатраў. Маўляў, у гэтым складаным жанры ўсе бакі канфлікту павінны асыяляваныя аб’ектыўна, а гледач належыць самому рабіць высновы і прымаць рашэнні. У нас жа сёй-той лічыць, што аўтар у спектаклі абавязкова мусіць пазначыць, хто добры, а хто дрэнны. І, само сабой, заныць бок вызначанага дара. Калі ж стаюць перанаяны неадвадочны — нешта не так.

АГУЛЬНАДАСТУПНЫ

Паводле слоў Сяргея Кавальчыка, сістэма рэпертуарнага тэатра — наш культурны набытак. Яна не проста неабходная дзяржаве, яна дае дзяржаве ідэалагічную апору. І, такім чынам, з’яўляецца важным грамадскім інстытутам, існаванне якога без алпаветнай падтрымкі немагчыма.

— Калі Станіслаўскі і Неміровіч-Данчанка арганізавалі свой тэатр, у яго назве было слова “агульнадаступны”, — нагадавае Сяргей Міхайлавіч. — Мастацка-агульнадаступны тэатр. Мы лічым, што 25 рублёў — кошт, які могуць спсе дазволіць мінчане, каб прыйсці да нас на спектакль.

А ў Літвы некалькі гадоў таму кіроўца ў Балтыйскай дом на пасяджэнне Асацыяцыі рускіх тэатраў замежжа. Я яго спытаў: “Вы ходзіце ў тэатр?” Кіроўца адказаў, што гэта яму не па кішні.

І вось, спецыяльна захоўваю, мой білет у маскоўскай Вахангаўскай тэатр на “Яўгена Анегіна”, 50 долараў, 16-ы шэраг, 7-е месца...

6 Столькі за адзін календарны год рэалізавана новых п’есаў на НАДТ імя М. Горкага.

Надаўна Сяргей Кавальчык атрымаў яшчэ адну ганаровую ўзнагароду. Гэта медаль “Віліні рукою” п’есаўніка С. М. Дастаўскага 1821–2021 — памятная ўзнагарода Міністэрства культуры РФ, заснаваная ў 2021 годзе. Такі знак адозначэння ўручаюць за заваяванне старэйшымі класамі расійскай літаратуры, філасофа і публіцыста.

Падчас практычных заняткаў у Праздэцкай бібліятэцы

Віктар ГАУРЫШ
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Кампазітарскае свята — для ўсіх

XVIII з'езд Беларускага саюза кампазітараў, што адбыўся 2 сакавіка, традыцыйна суправаджаўся багатай канцэртнай праграмай. Ледаз не ўпершыню за апошняга гады яна аказалася цэлым бяспроігрышнай і не менш цікавай, чым галоўнае пытанне падобных сходаў: каго абралі старшынёй і членамі праўлення.

АФЦЫЙНА

Старшынёй БСК засталася Алена Атрашкевіч, яе “правай рукой” — Віктар Кісцень, які за мінулы чатырохгадовы тэрмін значна актывізаваў дзейнасць творага аб'яднання, зрабілі яго больш бачным у культурнай прасторы краіны. Аднавіўся склад праўлення, яго папоўніла энергічная, кратыўная кампазітарская моладзь з новымі цікавымі ідэямі — у прыватнасці, 20-гадоваы Ігар Комар, Ірына Кулагіна, Лізавета Лобан. Пра тое ж, колькі новых твораў выпусцілі кампазітары і навуковых даследаванняў ды публікацый — музыканты, сведчыла падрыхтаванне да з'езда даведчанае выданне, аб'ём якога гэтым разам дасягнуў амаль 300 старонак.

У тым, што колькасьць гарманіруе з якасцю, можна было пераканана, слухаючы шматлікія віншаванні, размеркаваныя паміж пасяджэннем і канцэртамі. А галоўнае — слухаючы творы двух з'ездаўскіх канцэртаў у Беларускай дзяржаўнай філармоніі 2 і 3 сакавіка: у адным гучала сімфанічная музыка, у другім — харавая. Іншыя жанры засталіся за дэжурцамі, а значна пашырала публічнае выкананне айчынных твораў і ў асобных вечаронах, прысвечаных юбілею, і ў чарговых канцэртах філарманічных калектываў, салістаў, навучнікаў профільных устаноў — ад школ мастацтваў да каледжаў і ВНУ. Асабліва цікава ж канцэртаў з'езда стала тое, што іх праграма была скіравана не на 19-гадоваы студэнцкі, а на прэм'еры асабліва галоўны, у тым ліку абсолютны (ці, як прынята іхпер гаварыць, сувесныя).

СІМФАНІЧНА

Назву канцэрта Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра “Музыка Беларусі” так і хацелася ўдзільніць, маўляў, гэта музыка сучаснай Беларусі. Прычым рознастыльвая — ад класіка-рамантычных традыцый у сучасным прачытанні (часткі Сімфоніі № 1 Уладзіміра Браўлюцкага) да фальклорных павеяў (“Паазер’е” Ніны Сіняковай) ці кінамузыкі (No time to explain! — “Няма часу тлумачыць!” Андрэя Цалко). Разнахаравая — ад балетных сюіт (“Знак Белабога” Вячаслава Дударова, выкананне прысвечалася памяці Сяргея Бельцокова) і Канцэрта-сімфоніі для трыбу Віктара Войціка да некалькіх аркестравых мініячур, часам з удзелам салістаў, дзе быў нават рамантычна прачытанні, імпрэсіянісцкі прачытанні Вальс Аляксандра Іваноўна. Скіраваная на роз-

ную тэматыку — ад духоўнай (“Благавест” Людмілы Шлёт, Канцэрта для кларнета “К тебе зываю” Аліны Бельцокова) і філасофскай (Кан-

цэрт-паэма для фартэпіяна “Сэрца і час” Ігара Комара) да побытавай, гумарыстычнай, ажно да адлюстравання... фэйку (“Небыліца”

Пры ўсёй размаітасці кампазіцый адчувалася, што ў беларускае мастацтва прайшло маладое пакаленне твораў. Гэтую думку выказаў у кулуарах і выдому рэжысёр Уладзімір Арлоў, які сёння з многімі музыкантамі і ўважліва асловае развіццё нацыянальнай культуры. “Я думаю, што з сходам Яўгена Глебава, Дамітрыя Смольскага сімфаністаў такога ўроўню ў нас не засталася. Ажно не — колькі цікавых твораў! І новых імёнаў, бо прыйшла таленавітая моладзь”.

Яшчэ адной асаблівасцю канцэртных праграм стаў “парад” дырыжораў. Акрамя народнага артыста Беларусі Аляксандра Ансімава, які ўзначыла: аўтарскае бачанне народнага слоў (хоры Леаніда Захлеўнага), фальклорных інтанацый (“На Купалле” Сяргея Бутасова, “Ой, ружанька” Алены Атрашкевіч) у новым кантэксце. Нарэшце, разважальна-філасофскага лірыка з адценнем далікатнага эстэцтва, інтэлігентна-крохкай вытанчанаці (хоры Вячаслава Пяцко на вершы Максіма Багдановіча).

Гэты канцэрт невыпадкова атрымаў назву “Харава сімфонія”: другое аддзяленне склаў сусветная прэм'ера сімфоніі Missa Алены Халоскі для змянянага хора і капэлы, што значыць без інструментальнага суправаджэння ў выкананні Дзяржаўнай акадэмічнай харавай капэлы іма-

ВАКАЛЬНА

Двух розных хормайстраў і два розныя калектывы можна было убачыць у гала-канцэрте беларускай харавай музыкі. Акадэмічны хор Нацыянальнай дзяржаўнай тэатральна-апернага Беларускай кіраўніцтва Андрэя Саўрыцкага выдатна інтэлігентна ўсе праластавілі ў праграме кірункаў. А гэта былі і народна-апернаўка (“Ой, рана на Іваўна” у фантазіяна-выкшталіональнай версіі самога хормайстра), і працяг царкоўных (“Огче наш” Алега Молчана, трыпш “З нам Бог” Людмілы Шлёт), харальных, кантавых традыцый (“Каліжына мініяюра” Галіны Гаролавай, “Псалом Давіда 14” Аліны Безенсон), і аўтарскае бачанне народнага слоў (хоры Леаніда Захлеўнага), фальклорных інтанацый (“На Купалле” Сяргея Бутасова, “Ой, ружанька” Алены Атрашкевіч) у новым кантэксце. Нарэшце, разважальна-філасофскага лірыка з адценнем далікатнага эстэцтва, інтэлігентна-крохкай вытанчанаці (хоры Вячаслава Пяцко на вершы Максіма Багдановіча).

Гэты канцэрт невыпадкова атрымаў назву “Харава сімфонія”: другое аддзяленне склаў сусветная прэм'ера сімфоніі Missa Алены Халоскі для змянянага хора і капэлы, што значыць без інструментальнага суправаджэння ў выкананні Дзяржаўнай акадэмічнай харавай капэлы іма-

Р. Шырымы пад кіраўніцтвам Волгі Янум. Дык гэт ўсе ж сімфонія (без аркестра!) ці меса, як сведчыць назва твора? Змяшчана ў праграму музыказнаўча прадмова тлумачыла жанравыя тонкасці, акцэнтавала скарыстаную ў творы аўтарскую тэхніку пісьма (так-так, падобны пошук уласцівы не толькі жывапісцам), змяшчана ў спалучэнні з старадаўняй паліфаніяй прымьёва харавага 16-галяся з сучасным музычным мінімалізмам. Публіка насалоджвалася прыгожасцю — не толькі гуквай, але і візуальнай, гарманічным супадзеннем розных візаў мастацтваў, якія не паўтаралі, не каментавалі адзін аднаго, а ўступалі ў зашкіслены дыялог, абуджалі думкі слухача-гледача. Аўтарам эксклюзіўнага відэакантэнту выступілі мастак Ілья Пацкаваў, які ў свой час супрацоўнічаў з кампазітарам, працуючы над сімфанічным афармленнем яго балета і іншых спектакляў. Ачухнуў у музыцы ілі перанёс прышчип бяскожнага развіцця алейных заяўленага матэрыялаў на экран. Там узніклі візуальны лейтматывы космасу, званой, што асацыяваюцца з вачасцю. Галінікі, пяску, што спыліцца з далоні і ўцякае праз пальцы, — сімвалы хуткаліжняга часу.

Калосся, што з'явіўся ўспрымаецца ўваабленнем дэбратыту. Прыродны ландшафтны, што выклікае супаканенне, ажно абрыск архітэктурных

Дзе фінальны кампазіцый канцэрта (“Ой, мае вы чайкі” Дамітрыя Далгалева і “Мой рэдны горт” Ігара Лучанка, паўтараючы на біс) ператварыліся ў сваесабале трыне аддзяленне. Яны сабралі ўсіх удзельнікаў у гэты зводны хор, да якога далучыліся і прысутныя кампазітары, і публіка, што падпявала знаёмая радкі прызнання ў любові да радзімы.

Хор ядна! І заклікае далучыцца да яшчэ многіх і многіх далейшых прэзентацый беларускай музычнай класікі і найноўшых твораў.

Надзея БУЦЦЭВІЧ
Фота Таціяны МАТУСЕВІЧ

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Владзімір Высоцкі 1938—1980 гг.

Савецкі музыкант, акадэмік, паэт, бард, класік аўтарскай песні.

Высоцкі з'явіўся ў 25 стужках і напісаў каля 900 твораў, сродку якіх — 409 агульнавядомых песень. Тым не менш пры жыцці літаратурнае дзейнасць Уладзіміра Сямёнавіча не была афіцыйна прызнана, а ў 1968 годзе ўлады ўвогуле разарвалі ў друку кампазію па дыскрадыцыйнаму пачыненню творчасці барда. За прастаілінейшыя песні, жонку-іншазямку і нельгаванасць да афіцыйнай палітыкі СССР Высоцкіга лічылі арыстэцкім чымак.

Паэт шмат разоў наведаў Беларусь. У 1969 годзе, падчас здымак стужак “Сыны Ціры і Бог” Віктара Турава, Высоцкі разам з Марыянай Уладзі да туды адправіўся на Навагрудчыне. Арыстэцкі быў у Слоніме, Ружанька, Гродне і часта ездзіў у нашу краіну з тэатральнай гастролімі і канцэртамі. Адна з апошніх імпроз Уладзіміра Сямёнавіча ў Мінску граіўся ў 1979 м, за год да яго смерці.

Арыстэцкі зніўся ў сямі карных кінастудыі “Беларусьфільм” і напісаў для нашай нацыянальнага кінематэграфіа 24 меса. Шматлікія кінематэграфіа створаны ў падарожжы па Сілавой. Па словах Марыны Уладзі, амаль увесь шкел вядомых песень напісаны ў Высоцкіга ў нашай краіне.

У Навагрудку, куды часта ездзіў Уладзімір Высоцкі, усталяваны бюст арыста, а ў Слоніме гатэў “Буд” і чымары, дзе стаяць паўт, у 2015 годзе быў арыстэцкі тэмальны знак “Уладзімір Высоцкі. Беларускі арыстэцкі”. Арыстэцкі зборнік з успамінамі пра творца выйшаў у 1980-м.

1938 г.
Нарадзіўся 25 студзеня ў Ніне Масляніцын Сямёна Уладзіміравіча Высоцкі ў Маскве. Раньне дзіцтва прайшло там жа, сям'я жыла ў кватэральнай кватэры.

1950-я
Жыве на Вялікай Карганінаў завулку, з вольнай пазіцыі зашкісла. Самыя шчыльныя ўспаміны, вучаўся ў школе, сабраў з І. Кахановічой, У. Акімаў і А. Свідэрскай.

1956—1960 гг.
Высоцкі паступіў ў МХАТ, дзе наведаў акадэміка Вершылава, Масляніскага і Камісарова. Неўзабаве пачаў удзельнічаць у спектаклях і нават атрымаваў эпізадычныя ролі ў кіно.

Плакат да фільма “Вертыкаль”, 1966 г.

1960—1970 гг.
З 1960-га прадае ў Маскоўскім драматычным тэатры імпрэзіяны, а ў 1964-м пераходзіць у Тэатр драмы і камедыі на Таганка. Пяць першых песні.

Высоцкі ў ролі Гамлета, 1971 г.

1941—1946 гг.
Падчас Адноўленай вайны быў баяны паэта (дзе на фронт, а маў і сям'я эвакуаваўся на ўсход Расіі). Пасля Вайны вяртаўся ў Мінску, дзе ў 1945-м будучы паэт ідзе ў першы клас. Бацькі дыскрадыцыйны, і на момант Савецкага спалучыў жыць з маў і айчынам, але пазней тата асуджанае права на вышанне сямі, і класічны пераездзе мама да бацькі ў мажыка.

1947—1949 гг.
Праз новае прызначэнне бацькі на службе пачаў часова ўдзельнічаць у Германію. Там Высоцкі паслікова знаёмыя дзурт класі. І мадэрнае асаблівасці нумеравай нумары. Летам 1949-га хлопчык з бацькамі вяртаецца ў Маскву.

Сувязь з Беларуссю
Прадзі арыста па мячы мей Беларусіх карані і галодзіў і заводу нашай краіны. Прадзі Высоцкіга нарадзіўся ў Брэсце, там жа да 25 год пракаў і дзед. Па мігранцкай даследчыцы, прародніца бабада таксама звязана з Беларуссю — з мігранцкай Высоцкае ў Камянецкім раёне.

1955 г.
Пасля школы маршыць тра акадэмію будучы, аднак бацька пераконаваў ісці вучацца ў інжынера будаўнічых інстытут. Творца падабрэжана, ідзе ўсё пастан прыгожым семестра гледзець ВНУ.

Высоцкі ў адрыскасімічным перыяд вытупасным вытанам на ВДНГ, 1955 г. Злева направа: У. Акімаў, В. Агееў, А. Якушаў, У. Высоцкі, Р. Дзімаў

За жыццё паэт браў шлоб тройчы. Падчас навучнага барда пачынаўся з Івай Жукавай, з вольнай жаніўся ў 1960-м, аднае адрасіне не быў прычымлівы. Другая жонка і 1965 да 1970-га Ларыяна Абрамава, нарадзіла арысту два сынаў. Аднак самае менавіта каханне задрэчыўся ў Высоцкіга і пазней. У 1970-м менавіта жаніўся з Марыянай Уладзі, і за іх шчырым і прыгожым каханнем напісала ўсё краіна.

У гэты перыяд Высоцкі знаходзіўся амаль месці ў музыцы. Спачатку — як аўтар і выканальнік дарожных і лагерных песень. Першыя іх, “Татуіроўка”, надыражыў у 1961-м, а пра тры гады і рэпартажы арыста зборачна ўжо каля 50 кампзіцый. Паралельна Уладзімір Высоцкі раскрываўца як акадэмік кіно. Спярша ўдзельнічаў на экране толькі ў акадэмічных роліх, але пасля вываду фільма “Вертыкаль” (1966), у ім творца грае аднаго з галоўных героюў і да апошніх пш музыку, прызначана знамяціць на ўсё краіну. Дзімаў паслікова паўт рамаўнаўца і спектакляў. Найбольш прыметныя сталі роў і спектакляў “Жыццё Гамлета” і “Гітэаўно” на Таганка.

Уладзімір Высоцкі і Марына Уладзі, 1975 г.

1970—1979 гг.
Іскравай падзей гэтай гады стала роўна шыксырсаўскага Гамлета ў тэатральнай стаяноўна на Таганка. Шлоб і Марына Уладзі даваўлі Высоцкіма вывадзяць за мяжу. Пачаў гастролі творца наведаў Балгарыю, Венгрыю, Югаславію, Францыю, ДРП, Польшчу, а тымсама навіваў у ШВЛ, Канада, на Тагі і ў нашай краіне. Сярод вынаўроў Уладзіміра Сямёнавіча найбольш дзуржычым стаў вобраз Глеба Жаглов у стужцы “Меса” (1976), зямля нельга. Афіцыйна пшавіры і наступствэ канцэртаў на ўсё СССР, кіраваўца акадэміі дзе прадуцыю на зно. Творцае напружанне і гонівыя званікі папрашася хараўо арыста. Менавіта ён трапіў у шпіталь, у клінічным стане. У жыцці музыканта і ўлібнага віва адрэа запрыкажася — марфі, на які Высоцкі падарэжанаўца, сабручы адрэаўца ад алкаголю. Перажываў клінічнае смерці.

Творца пшавіры на Балгарыі і Югаславіі. Непадобна на жаданне ўлад праграмаваць смерць Высоцкіга (імя Алімскіх і гмьлі), развіццэ з пшавіры толькі на афіцыйных вестках, прайшоў зьява 100 тыс. чалавек.

Свет змяняецца, а песня застаецца

Свет імліва лічбавізуеца і сыходзіць у анлайн-прасторы. І калі для шматлікіх ацішчыўнікаў ды фрылансераў гэта прыемны гаварот, то для работнікаў культуры... Абырвоўку супярэчліваму тэму з маладымі ваякамі студэнткі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Нядаўна Крысціна Арлоўская, Тацыяна Сулякова і Ульяна Урбановіч сталі лаўрэатамі V Міжнароднага конкурсу маладых спевакоў памяці народнай артысткі Расіі Галіны Аляксееўны Пісарэнкі. Спаборніцтва прайшло ў Нёмнін Нюўградзе, і дзвюхчаты ўдзельнічалі дыстанцыйна.

ПЕРАЕМНАСЦЯ ПАКАЛЕННЯ

Людзі мастацтва часта вызначаюць свой шлях у раннім дзяцінстве. Можна, таму і дагаджаюць поспеху? Справа не ў прыхаваным таленце, а ва ўпартасці і штодзённай працы над майстэрствам? Нашы герані выйшлі з музыкаў сем'яў — для спявачак ладным было працягнуць традыцыю, закладзеную старэйшымі.

Цёгачкі Крысціны выпусцілі ўласныя вершы, сямейныя песні, і дзвюхчаты з маленцтва стаялі галасы неверагоднай прыгожасці.

— Мама працуе ў музычнай сферы, таму заўсёды хацела, каб не дзіця "рабуно ў музыцы", Эрэнты, нашы жаданні супаілі, і вось я ўжо першакурсніца БДАМ, лаўрэат некалькіх міжнародных конкурсаў, — усміхаецца маладая спявачка.

Тацыяна таксама расла ў атмасферы творчасці. Яе бабуля была піяністкай, дзядуля граў на гармоніку, а мама і тата займаліся вакалам.

— Было нескладана працягнуць лінію, якая ідзе праз пакаленні. Я ўсё ж памятаю момант, калі я і, бацькі зразумелі, што музыка — гэта па-сапраўднаму маё. Мне было пяць гадоў, калі я перад досыць вялікай аўдыторыяй выканала "Ад усмешкі стане ўсім святлей", — згадвае дзвюхчына.

Ульяна таксама не сумнявалася, што будзе спявачка. Яе тата — настаўнік храма Жыровіцкай іконы Божай Маці горада Віцебска, мама — рэжысёрка.

— Бацька ў воліны час не выпускае з рук гітары, а мама, калікі сабе памятаю, ладзіла канцэрты нядзельнай школы, дзе я і выступала, — распавядае геранія. — Наогул, складаецца дынастыя: сястра скончыла бакалаўрыят нашай акадэміі і цяпер вучыцца ў магістратуры.

ТАЯ, ШТО УЛЮБЛЯЕ

Не скарэц, што для маладога талента важная падтрымка настаўніка. Рука (а ў падзельным выпадку — талок) чалавеча педагога выпраўляе памылкі і накіроўвае, калі вучань страчвае ўпэўненасць.

Дзвюхчатым пашанавала: іх выкладчыкам у БДАМ стала Крысціна Мікалаеўна Нікалаева-Рудкевіч. Яна малады спецыяліст, аднак у маленькай розніцы ва ўзросце паміж сабой і студэнткамі бачыць толькі плюсы:

— Праз тое, што мы з аднаго пакалення, паміж намі хутчэй узнікае давер. Гэта з'яўляецца немагавым аспектам у працы над голасам.

Студэнткі аб сваім педагогу агулаюцца з павагай.

— Ніхто раней не прыкладваў столькі намаганняў. Аднак праблема заключаецца ў тым, што конкурс прайшоў анлайн. Трэба было зрабіць ідэальны відэаролік, каб вылучыцца сярод шматлікіх удзельнікаў і паказаць годны ўзровень выканання як нацыянальнага матэрыялу, так і замежнага.

НА РОУНЫХ

Ульяна перакананая: каб ідэальна выканаць песню, трэба "пражыць" кампазіцыю, інакш не атрымаецца перадаць сутнасць твора, прымушыць слухача суперажываць.

— Я ўвесь час услаканьваюся. У кожнай памылцы знаходжу магчымасці для росту. Бог падааруў мне любоў да сцэны і гледача, і я шчыра стараюся рабыць усё, каб пасля майго выступлення ў людзей на душы становілася святлей.

Дзвюхчаты не прывыклі скардзіцца, але Крысціна Мікалаеўна расказала пра цяжкасці, з якімі сутыкаюцца студэнткі:

— Мае выхаванкі вучацца на спецыяльнасці "Харовае дырыжорства", а на конкурсах часцям сапаборнічаюць з вакалістамі. Я заўсёды звяжаю, што ўдзел не абавязкова заканчваецца перамогай. Так здараецца з розных прычын, і да гэтага трэба быць гатовымі. Але я бачу развіццё падчас падрыхтоўкі і менавіта гэты перыяд лічу самым каштоўным.

Нашы герані старанна засвойваюць розныя навакы. Тацыяна, напрыклад, марыць пасля дырыжорскага наступна ідуць вакальнае адзяленне:

— Тое, што цяпер вучу, будзе вельмі карысна, каб спазнаць прыроду музыкі. Упэўнена, усё гэта спатрэбіцца і калі вырашыць стаць прафесійнай спявачкай.

ONLINE VS OFFLINE

У Міжнародным конкурсе маладых спевакоў памяці народнай артысткі Расіі, прафесара Маскоўскай кансерватыўнай П. І. Чайкоўскага Галіны Аляксееўны Пісарэнкі прайшоў з 25 студзеня па 5 лютага, але дэталюмы пераможцам даслалі ўсім няздана. Дзвюхчатым ёсць чым ганарыцца: было падзежа на 123 заяўкі з Казахстана, Кітая, Бразіліі, Калумбіі, Украіны, Швейцарыі, Японіі, Расіі і Беларусі. У склад журы ўвайшлі Анатоль Лошак — народны артыст Расіі, Элізабет Байс — амерыканская оперная спявачка, Тацыяна Хахлава — заслужаная артыстка Расіі і Алена Кліменка — член Міжнароднага саюза музыкаў дзвюхчаты.

Кожнай герані паабрали індывідуальную праграму. Аднак праблема заключаецца ў тым, што конкурс прайшоў анлайн. Трэба было зрабіць ідэальны відэаролік, каб вылучыцца сярод шматлікіх удзельнікаў і паказаць годны ўзровень выканання як нацыянальнага матэрыялу, так і замежнага.

— Дыстанцыйны ўдзел, асабліва калі гаварыць пра сферу музыкі, — гэта ніпростае заданне. Калі артыст стывае ўжываю, то яшчэ энергетыка зольна працава да самых дэталюк куткоў залы. Прабіцца праз экран — больш складана, — адзначае Крысціна.

А вось Ульяна бачыць плюсы ў такім фармаце конкурсу:

— Выступаць завочна усё ж прасцей. У фізічным, і ў фінансавым, і ў маральным плане. І прыз алмазасці нічога мепш.

Тацыяна падсумоўвае: — Ацэна і фармат не нашмат лічыліся, бо мы усё роўна вучым праграму за невялікі тэрмін. Хваліваеме таксама нікуды не знікае. Нават калі ў зале толькі ты, педагог і канцэртайстар, пасля слова "матор" выкладваецца, як і на сапраўдным канцэрце. І ўсё ж тое, што не трэба марнаваць час на дарогу, прыемна!

Але складанасці не перашкоділі Крысціне і Тацыяне стаць лаўрэатамі другой ступені, а Ульяне — трэцяй.

UNDERSTAND? НЯВЯЖКА!

Не скарэц, што спевакам даводзіцца выконваць творы замежных аўтараў. Здароюцца канфузы.

— Аднойчы мы развучвалі раманс на нямецкай мове, а ў мяне быў неверагодна пашыны акцент. Праз смех ледзь заняты не сарвалася, — распавядае Крысціна.

У дзвюхчаты наперадзе цэлае жыццё. Не так важна, як змяняецца свет. Талент заўсёды знойдзе спосаб праявіцца. Песня заўсёды будзе гукаць.

Крысціна Мікалаеўна не шкадуе добрых слоў для студэнтак:

— Дзвюхчаты сціплія, ім складана хваліць сабе, прызнаваць уласныя заслугі. Я ж бачу рост і заўвамаю, якую вялікую працу яны выканалі, каб дасягнуць поспеху.

Але спявачкам на лаўрах нашы герані не збіраюцца. У маладых спявачак ёсць амбіцыйныя мары. Тацыяна хоча аваюлаць адрозна дзвюма спецыяльнасцямі. Ульяна жадае перайсці ў свет найбольш прыздыжорска працу. Крысціна плануе стаць удзельніцай хору Вялікага тэатра.

У дзвюхчаты наперадзе цэлае жыццё. І наша размова паверзілася: не так важна, як змяняецца свет. Талент заўсёды знойдзе спосаб праявіцца. Песня заўсёды будзе гукаць.

Ксенія ЗАРЭЦКАЯ

На фоне батлейкі з удзельнікамі гледачамі, злева — Алена Жук, справа — Аксана Пяткевіч

Калі лялькі гавораць

Пра батлейку я, вядома, чула, а вось бачыла я хіба што па тэлевізары. Больш блізкае знаёмства адбылося сёлета ў Нясвіжскай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Паўлюка Пранузы. Прадставіла спектакль "Каліяндра містэрый" супрацоўнік Ланскага інтэграванай сельскай бібліятэкі Алена Жук. Бібліятэкар ужо некалькі гадоў як асвоіла гэты традыцыйны жанр нашага мастацтва.

Зрабыць ляльчыны тэатр сваімі сіламі не так і проста. Тут патрэбнае жаданне, пачынаючы ад энтузіязму і ўмення. Дарчы, калікі слоў пра ўзнікненне батлейкі.

ДЗЕ НАРАДЗІЎСЯ ХРЫСТОС

Найменне забавіць паходзіць ад назвы горада Віфлема, дзе з'явіўся на свет Хрыстос. Народны тэатр лялек вядомы з XVI стагоддзя, стварэнне батлейкі звязана з Каліяндамі. Яе пашырэнню спрыялі вандровыя семінарысты, якія прывозілі і ў рэпертуар школыны тэмы нароўні з рэлігійнымі.

Пабудаваная на фальклорным матэрыяле, насычаная сатырай і гумарам пастаноўкі высмейвалі людскія загані. Сіённай служыла двухпавярхова скарынка, што нагадала царкву або хатку. Батлейчыні выдзілі драўляныя лялькі на шынялі у праразях батлейкі кожнага паверха. Гісторыя батлейкі мае працяг і сёння.

ПАРАДАВАЦЬ ЧЫТАЧОУ

Але чаму Алена Жук зацікавілася стараданым традыцыям?

— Казачны сюжэт прыцягнуў маю увагу, — тлумачыць бібліятэкар. — Мне захцелася зрабыць свой тэатр лялек, каб парываць чытачоў розных узростаў. Я пахецца ў Музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, дзе паглядзела некалькі эпізоды "Каліяндра містэрый". І так загаралася ішоў, што ўвесь час думала пра ўвасобленне. Калі распаўваля пра гэта знаёмая, тая не паверыла. Але з Божай дапамогай альбёсы шуд, знайшліся людзі, якія падтрымалі маральна і матэрыяльна. Па кансультацыю

зварнулася да мінскага батлейчыніка Сяргея Юшкевіча, ён прыслалі мне чарціжкі, аформіла сіноў мастацка Наталія Борлак. Ілюстрыцы з пенапласту стварыў моў муж Сяргей Еўчук. Ён наогул добры майстар-рэзыбар. А Віктар Гардзевіч зрабыў скарынку.

І ВОСЬ ПРЭМ'ЕРА

З такой падтрымкай справа, вядома, ладзілася, і праз тры месяцы ў ланскай царкве на Раство Хрыстова адбылася прэм'ера. Агульчаты персанажай бацькі чытачоў мясцовай бібліятэкі Анатоль Курэвіч і Аляксандр Круноў. Прастаноўка спадабалася ўсім прысутным. Спрашавалі навізна і незвычайнасць, бо такога тэатра ладзіць яшчэ не бачылі.

Затым батлейка пачала гастроля па раёне: спектаклі паказвалі ў дзвюхчатых саляках і школах, у храмах і нідзельных школах. Выязджалі нават у горад Радзівілішкі (Літва), у мінскі храм Уваскрэсення Хрыстова. Аднавіліся і ў Маладзечна, і да суседзяў у Капыль. Усюды прыём быў цёплы, праслі расказаць, як ствараўся ляльчыны тэатр.

ПРАКТ РАЗВІВАЕЦЦА

А ў мінулым месяцы ў Нясвіжскую раённую бібліятэку наведалі калегі са Струбанаў, ім паказалі некалькі эпізоды "Нябесныя містэрый". І так загаралася ішоў, што ўвесь час думала пра ўвасобленне. Калі распаўваля пра гэта знаёмая, тая не паверыла. Але з Божай дапамогай альбёсы шуд, знайшліся людзі, якія падтрымалі маральна і матэрыяльна. Па кансультацыю

самы лялькі — мялуціныя. Ланскай энтузіязты зрабылі дзве батлейкі-скарыні: сталебярэжню, большую, і мялуціну для выезду. Агульчаты персанажай Алена Жук запрасіла мясцовых артыстаў Ігара Гарбачова, Аляксея Абражыя і Аляксандра Пяткевіча. І сама выконвае ролі. Ёсць у Алены і літаратурны "лапаможнік": невяжжанка Тамара Пешкур падала кнігу са сцэнарыйна. Алізн з аўтараў выдання — сын Тамары Аляксей.

Для Алены важнай і дарагой была падтрымка бацькоў — Мікалая Анастасевіча (на жаль, ужо нябожчыка) і Зоі Пятроўны. Маці збырала тканіну для лялек, займалася іншымі патрэбнымі справамі.

ПАВОДЛЕ ПАДАННЯ

Пра што прыхільніца батлейкі марыць чытач?

— Хаду аднавіць два спектаклі па легендах Нясвіжа і яго замка, князю Радзівілаў, персанажай тых часоў. Бо сёлета наш горад адзначае пяць слаўны юбілей — 800-годдзе. Спадзяюся, змагу зрабыць унёсак у святкаванне. Галоўнае — я жыву тэатрам, думаму пра новыя пастаноўкі і сустрэчы, шукаю новыя матэрыялы.

І на асягоўнай працы бібліятэкар Алена Жук паставіла старанна скарытаць свежыя формы, імкнучыся зацікавіць юных наведвальнікаў. Расказвае дзвюма пра жыццёвыя перыяды, праводзіць урокі выразнага чытання. Выбірае для маладога пакалення высокадухоўныя, цікавыя кнігі, пазбягае нізкапробных твораў. Працуе і з бацькамі, запрашае на мерапрыемствы і з'яматчыны святы.

Рэйса ХВІР, Нясвіж

Рэгіёны

ГРОДЗЕНШЧЫНА

Больш як 600 экзэмпляраў розных выданняў папоўнілі ўстановы Гродзенскага раёна дзвюхчаты актыві "Падачы кнігу бібліятэцы!". Раёны практы быў прымеркаваны да Міжнароднага дня даранна кнігі, адзначыла Карына Ошва, галоўны бібліятэкар па арганізацыяна-маркетынгавай дзейнасці Гродзенскага раёнага культурына-інфармацыйнага цэнтара.

У Астравы стартваў новы культурна-пазнавальны праект "Школа ветлівых навуц", арганізаваны гарадской дзвюхчаты бібліятэкай. Галоўная заданна ініцыятывы — узамалжэнне дашкольных устаноў і кніжнай скарбыні для папаўнення ведаў дзвюхчаты на гэтыце.

Работнік Альшоўскай сельскай бібліятэкі Юлія Заруба завіталі на кардонную фабрыку "Альшоўка". Падчас імпрэзы "Бібліятэка прапануе" супрацоўнікі супрапрыемства змаглі акулнаць ў свет літаратуры, даведана пра паслугі ўстаноў культуры, паўдзельнічаць у гумарыстычнай віктарыне. Навінамі Астравецкія падзялілася Вольга Заячыкоўская, бібліятэкар Астравецкай раённай бібліятэкі.

Экспацыя "Мая ялценная спадчына" праівавала на працягу лютага ў выставачнай зале аддзела традыцыйнага мастацтва і рамстваў Мастоўскага раёнага цэнтара культуры. Дэманстравалі вышыняныя, вязаныя, тканяны рэчы некалькіх пакаленняў сем'яў Белаіці, Граб, Парамонавых, Філдзек, напісала І. Парамонава, металдыст аддзела традыцыйнага мастацтва і рамстваў Цэнтара культуры.

МАГІЛЁўШЧЫНА

Магілёўскі абласны металчыны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы сумесна з Цэнтрам беларускай культуры дзяржаўнай аўтаномнай устаноў культуры Новабсірскай вобласці "Дом нацыянальных культур імя Г. Д. Завалюкіна" правяў міжнародна метадыка-практычны семінар "Мастацтва аплікацыі-саломкі" майстрам дэкаратыўна-прыкладной творчасці, кіраўнікам гуртка ДПМ устаноў культуры Новабсірскай вобласці палчас тэлемерта расказалі пра ўзнікненне аплікацыі саломкай, асаблівасці і тэхналогію працы. Выступалі вядучыя металдысты аддзела традыцыйнай мастацкай культуры абласнога металчынага цэнтара — народны майстар па саломаліячэнні, старшыня Саюза майстроў народнай творчасці па Магілёўскай вобласці Наталія Даміянкіна і член Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Алена Саўчанка.

На Магілёўшчыне пачаліся праглады абласнога конкурсу амагарскіх тэатральных калектываў "У далонях майё Беларусці". Першы адбыўся ў Барыбур'ску, далей — Чэрэўкаўскі раён і Магілёў. Фінал прайдзе 15 сакавіка ў Абласным металчыным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветнай работы, які з'яўляецца арганізатарам сапаборніцтва. Мэта мерапрыемства — захаванне і развіццё тэатральных традыцый рэгіёна, выяўленне новых тэатральных калектываў.

Пра гэта паведалі Крысціна Башарымава, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога металчынага цэнтара народнай творчасці і культурна-асветнай работы.

Вера НІКАЛАЕВА

Сальфеджыя мінскай прасторы

Для чаго патрэбны вулічныя музыканты

Адзін з праспектаў вялікага горада. На ходніках — людскі вір. Кожны спяшаецца. Твары засяроджаны і заклапочаныя. Раптам адзін з мінакоў выцягвае з-пад курткі... валторню. На супрацьлеглым баку вуліцы купка дзячат выхляпвае скрыпкі і альты. Дзесяці паблізу працянаюцца саксафон з трыбонам. Праз хвіліну на праспекце зладжана ды натхнёна гучыць сімфанічны аркестр. Людзі запальваюць хаду, на вулках з'яўляюцца ўсмішкі. Дзеля гэтага флэшмоб і лэдзіца. Рознакаляровая жывая карцінка на фоне застэлых шэрых шматпавярхоўкаў.

Але флэшмобы — справа эпізядычная, можна сказаць, выпадковая. А горад, па маім перакананні, павінен гучаць пастаянна. Маю на ўвазе не толькі стук абысаў, буркнанне легкавоў і застэлыя музыку архітэктры. Горад павінен мець сваё непаўторнае музычнае аблічча. Дык як змагацца з шэрым буднем і пахмурнымі тварамі?

ВАШ ТАЛЕНТ АЦЭНІЦЬ ВУЛІЦА

Перакананы, што адно з выратаванняў — вулічны музыкант. Не жабрак, які вывучыў тры акорды, а прафесійнік, здольны стварыць непаўторную аўру вуліцы і пашохаць, напоўніць іх светлым блязавым сумам або жшчэсвардальным маршам струнных, смычковых і духавых... Ад такой шчырай музыкі мяняецца настрой, хочаша спаіваць, радлавацца — жыць.

Раней з гэтай функцыяй цудоўна спраўляліся духавыя аркестры. Дарэчы, у публічных раённых цэнтрах Беларусі традыцыя паркавых канцэртаў ды танцаў вяртаецца. Дай Бог ей дабрацца і да вялікіх гарадоў.

Лабухі (часам так сябе называюць вольныя музыканты) на гарадскіх вуліцах — прадмет пастаяйнай турыстычнай зацікаўленасці. У Пітэры я з галізнай назіраў за прайрай кавер-бэнда «Штруздэль». Вакалістка з магутным вакалам, два жывыя гітарысты і неўтаймоўны барабаншчык трымалі на пешаходным лапіку Неўскага праспекта некалькі кошыч (!) мінакоў. Вуліца высокая анілака саежныя гурты. Людзі слухалі, смяіліся, пляскалі ў ладкі, пляшалі.

УПРЫГОЖЫЦЬ ЖЫТЛО

Капі Беларусь — наш дом, дык Мінск — наша квэртэра. Мы ўпрыгожваем сцены карцінамі, час ад часу ўключаем музыку для настрою. Натуральна, маю на ўвазе графіці, вулічных музыкантаў, іншыя не менш яскравыя праявы стрыт-арту. Якасна графіці стала аздабленнем кварталаў, дзе сканцэнтраваныя знававыя аб'екты культуры — да прыкладу, мас-

тацкія галерэі. І з вулічнымі музыкантамі хацелася б ўрэшце разабрацца: яны ў нас ёсць ці няма.

Яшчэ адно пытанне: на мінскіх вуліцах можна адшукаць жывыя пешаходныя участкі? Менавіта на іх, па маім меркаванні, у першую чаргу павіна гучаць музыка. Менавіта тут можна будзе убачыць хіт-хот, дэбэтэі, бройк, локінг, іншыя вулічныя танцы. Ubачыць і пазыздрасіць малодасці.

ШЧАСЦЕ ПА РЭГЛАМЕНЦЕ

Зразумела, мастацтва цяжка рэгламентавалі: вызначыць строгія рамкі месца і часу. Добрая ўсмішка на твары не рэгламентуецца. Хоць для выканання песняроўскіх кавераў не прыдумалі лепшага месца, чым бульвар Мулявіна. Ці не годзе яму маўчаць?

Колькі гадоў таму я пісаў пра мінскіх вулічных музыкантаў. Доўга хадзіў па вуліцах і пераходлах, пазнаёміўся ці не з сотняй лабухаў. Дзіўная справа, толькі адзінкі выступалі дзеля грошай. Моладзь пераважала: флейтысты з музычных вулічных гарадоў, гітарысты з кансерватарыяў, студэнты-заможнікі з папулярызаванай народнай музыкі сваіх бананавых краін. Усе яны рэпсіравалі «выхад на сцэну», вырабляючы на публіцы ўласныя сілы. І вуліца не хлусіла. Спраўдзіла музыка назьмена збірала адзінчых слухачоў.

Былі і ветэраны: саксафоніст з аркестра Фінберта Імправізаваў на стальдэне «Дынама», наўслыя баяніст-самавук зарабляў ля Малінаўскага рынку.

ПАЧАЦЬ З НОТЫ «ДО»

Мінчанам бракуе чэстага гучання нашых вуліц. Які сродак ад пахмурнасці твараў. Вулічныя сальфеджыя нават для стомленага горадама чалавека ніколі не будзе залішнім. Гама, актава, гукарад пачынаюцца з ноты «до», ёю і заканчваюцца. З гэтай «до», напэўна, і вярта пачынаць мінскі вулічны бізяс. Я асабіста прыхільнік рок-н-ролу.

Яўген РАГІН

А музыка гучыць

Турыстычная прывабнасць таго ці іншага месца складаецца з розных кампанентаў. Гэта і навунасыя культурна-гістарычных помнікаў, і транспартная даступнасць, і развітая інфраструктура гасцініц ды аб'ектаў грамадскага харчавання, і градушная рэклама. А яшчэ тое, што надае асаблівы шарм і стварае атмасферу свята, — вулічнае мастацтва. Наша сённяшняя размова пра музыкантаў: што іх падштурхоўвае становіцца вандруючымі артыстамі і як да іх ставіцца гараджане.

ГАННА, вакалістка

— Чым мяне вабіць вуліца? Там бышам іграш для сябе, не проста забавляем людзей, а дзелімся з імі творчасцю. Радуе, што ў Мінску ўважліва ставіцца да вулічных музыкантаў і збіраюцца стварыць для іх адмысловыя прэскты ў цэнтры горада. Магчыма, колькасць законных арганізаваных месцаў для выступленняў малая... Але афішынны дазвол на вуліцы «канцэрт» патрэбны! Бо пытанні ўнікаюць пастаянна. Частьюком незадаволеная шумам мінакі тэлефануюць у міліцыю. Супрацоўнікі праваахоўных органаў просяць музыкантаў сыходзіць з месца, бо тыя загруківаюць прастору. Каб у нас быў дазвол, працаваць было б лягчэй. І гэта дапаможа б пазбавіцца ад стэрэатыпаў пра вулічных выканаўцаў.

Турбуе і негатыў з боку слухачоў. Часам гэта грубая пажаданні, на чым і як іграць (ці не граць), альбо проста набор непрыемных каментарыяў, бурчання. Каб выклікаць агрэсію мінака, нам дастаткова алмовыць яму выкананне канкрэтнае песню.

Шкада, але сёння людзі расчараваліся ў раманытцы, не вераць у бескарэспандэнтны і шырачыя стварэнні 1980-х, сігналавалі пра пачатак новага перыяду. Польшь свабоднага самавыражэння не абмінулі і кінематограф: было шмат фільмаў пра пераходны час у свецкім грамадстве, але не ўсе прэтэндавалі на званне люсторка эпохі. Адзін з іх, якім удалося якасна зафіксаваць культурны код нпростага пацы, — «Міне завуч Арлекіна» рэжысёра Валерыя Рыбарава. Стужка выйшла на экраны 35 гадоў таму, але тэмы, да якіх яна звярталася, актуальныя і сёння.

Ключавы канфлікт — каханне супраць грошай. Зможнасць і сувязі, што становіцца новай нормай у грамадстве, вынішчваюць маральныя арены і патапяюць чалавек у цэнтры. Судзіць для ўсіх, хто не прымае правылы гульні, робіцца гвалт. І хая людзі яшчэ могуць сунаваць мірна, нікі, якімі быў звязаны соцыум, пачынаюць разыходзіцца. У гэты момант прачудна небяспечна глядаць і сустракаць Арлекіна.

ЛІЛІЯ, маладая мама

— Стаўленне мінакоў да выступленняў у палдзённых пераходах нездазначнае. Наш менталітэт не прыхільны да публічнай праявы пацуючы, ніхай і адностранных у ноты ды акордах. Вельмі малады людзей стаюцца рэагуе на вулічны пераходны. Большасць скідае на музыкантаў толькі негатыў.

Хочаша, каб у Мінску былі плянкі, дзе можна дзляцца сваёй творчасцю: спаваць першы іграць на розных інструментах, чытаць вершы ці паказваць спектаклі. Чым больш мастацтва будзе таесці, тым прывабней будзе выглядаць горад. Ёсць шмат людзей, якія хочун паказаць свае таленты, але не ведаюць, як і дзе гэта можна зрабіць. У свой час, дзясуючы «пешаходцы», у грамадстве прачудна зацікаўленасць да мастацтва. Цэлым сем'ямі пацягваюцца туды, каб нешта паслушаць, паглядзець. Я і сама тады адкрыла для сябе многіх твораў.

УЛАДЗІСЛАЎ, авіяцыйны ратавальнік

— Вулічныя выступленні даюць выканаўцам бясцэнны вопыт. Гэта пастаянная заняткі на інструменце, пераадоленне страху выступлення перад публікай, шліфавка майстэрства. Такія трэніроўкі дапамагаюць і развіццю асобы: праявіць сілу духу і нават некагору накарліваць, што таксама важна, каб не «зорыць». І, безумоўна, гэта дазваляе выявацца, падзяліцца з іншымі сваімі любовю і інашчым ці, наадварот, сумам ды нудой. Часам хтосьці кіне ўзланыч погляд — і разумееш: нездарма сёння выйшаў у пераход, камусьці лапамог, кагосьці падтрымаў. А значыць, дзень пражыты не дарма.

Да прыкладу, я з'афісаў з'ехаўся, калі чую мелодыю. Але большасць насельніцтва вулічнай музыка не краінае. Спачатку мяне крыўдзіла абываюнасць мінакоў. Але потым зразумел, што гэта добрая практыка, бо можна граць для душы, для краіны, проста каб зрабіць свет крышчу лепшым.

Ганна САКАЛОВА

А як мяркуеце вы, дарэгі чытачы?

▲ Алел Фамін у ролі Андрэя Савічана (Арлекіна) ▲ Кадр з фільма

"И этот мир изменится со мной..." або Яго звалі Арлекіна

Налета беларускі кінематограф адзначаць 100-годдзе. За векавую гісторыю айчынных твораў знялі сотні фільмаў, якія знашлі свайго глядача. Наоцерак новаму часу з яго хугзаменнымі тэндэнцыямі, мастацтва старога кіно працягвае гукараць з намі на мове, здолынай закрануць глыбока пацуючы. А сюжэты, што ўзаўняюцца на экране, — пранізаць сваёй жыццёвацю, Распачынаючы рубрыку «Рэтраспектыўны прагляд», мы спадзімся адкрыць для вас сапраўднае «золата Беларускага фільма» і дзавольце вам, пазбывішыся стэрэатыпаў, убачыць усю яго надзеяннасць і аўтэнтычнасць. Каб нехта з вас пасля знаёмства са згаданым на старонках «К» фільмам захацеў яго пабачыць.

Металісты, панкі, хіпі... Субкультуры, што прынес вецер перамен сярэдзіны 1980-х, сігналізавалі пра пачатак новага перыяду. Польшь свабоднага самавыражэння не абмінулі і кінематограф: было шмат фільмаў пра пераходны час у свецкім грамадстве, але не ўсе прэтэндавалі на званне люсторка эпохі. Адзін з іх, якім удалося якасна зафіксаваць культурны код нпростага пацы, — «Міне завуч Арлекіна» рэжысёра Валерыя Рыбарава. Стужка выйшла на экраны 35 гадоў таму, але тэмы, да якіх яна звярталася, актуальныя і сёння.

Ключавы канфлікт — каханне супраць грошай. Зможнасць і сувязі, што становіцца новай нормай у грамадстве, вынішчваюць маральныя арены і патапяюць чалавек у цэнтры. Судзіць для ўсіх, хто не прымае правылы гульні, робіцца гвалт. І хая людзі яшчэ могуць сунаваць мірна, нікі, якімі быў звязаны соцыум, пачынаюць разыходзіцца. У гэты момант прачудна небяспечна глядаць і сустракаць Арлекіна.

Каханне на фоне нестабільнасці і сацыяльных беспарадкаў — кантраст, які надае канфлікту глыбіню. Перыяд да перабудовы нават можна назваць асобным героем: культура, лад жыцця, мода — кожны элемент яскрава і натуральна дапаўнае сюжэт, гарманічна існуе побач з іншымі пазламі карціны.

«ГРОШЫ НЕ РОБЯЦЬ НАС!»

Унутранае супрацьстаянне галюнага героя выяўляецца на некалькіх узроўнях. Адзін з іх — канфлікт з грамадствам. Андрэй рос без бацькі, хлопца выхоўвала вуліца, і правылы быцця пераняў вывучаць «на кулаках». Тым не менш няроства час унёс каркіроўкі, і Арлекіна пача-

ло «штэрміць». Герой сустракаецца з экзістэнцыйным парадоксам: юнак не задаволены сваім існаваннем, але не ўмее жыць інакш. Застацца аднабоднага самавыражэння не абмінулі і кінематограф: было шмат фільмаў пра пераходны час у свецкім грамадстве, але не ўсе прэтэндавалі на званне люсторка эпохі. Адзін з іх, якім удалося якасна зафіксаваць культурны код нпростага пацы, — «Міне завуч Арлекіна» рэжысёра Валерыя Рыбарава. Стужка выйшла на экраны 35 гадоў таму, але тэмы, да якіх яна звярталася, актуальныя і сёння.

Крызіс адностроўнасця ў маналагах, аднак найлепш перададзены ў гутарцы з паліткам-хіпі, з якога Арлекіна і яго сябры з «вагонкі» дошча паздэкаваліся. Тое не толькі метафарычная размова героя з альтэр эга ў пошуках алказу на пытанне «я супраць грамадства ці яно супраць мяне?». Гэта таксама адна з найярэйшых сігн фільма, у якой з'яўляецца тэма культурнай экспансіі — вострай, актуальнай і сёння праблемы.

Рэжысёр смела дэманструе культурны кантраст, адчуць іх можна зрабіўшы крок у бок ад сюжэта. У фільме шмат сігн, якіх прадстаўнікі таго пакалення могуць палічыць настальнымі: дыскатэкі ў цэнтры культуры, прагляд замежных фільмаў, «тусюўкі» пад магнітна заходніх ішаў хавалася невялікая папроза для айчынай культуры, якую ў хуткім час накрыла замежная хваля, амаль патапяючы грамадства. І хаяя відэаочна, што субкультуры ўнікаюць як рэакцыя на пустаць, на адсутнасць алкаватнага алказу на заплыты соцыуму — моладзь гошніца за молай, не задумваючыся, якія ілі тая нясе. Шалёная аднанасць усуму змежнаму дактывалася жаданнем вылучыцца з інфарцы, стаць не такім, як усе. Тым не менш, да таго каб ісці супраць плыні, галюны герой не саспеў: прышын «усе вакол супраць ісебе, значыць, ты не маеш раіны» нафта мошна трымаў Андрэя, не дазваляў адважыцца на рызыку.

Гэта непарушная крэда — мошны праціўнік, але і ў яго ёсць ахілесавы пункт. Падбітая душэўнымі пакутамі і пошукам месца ў грамадстве браня

каччаткова разбіваецца, калі хлопца апануюць каханне і ён паступова губляе сувязь са светам. Страціўшы ў віры пацуючы апошнія арены праявы, герой безразважна ахвяруе вяселюк дзеля мімалётнага шчасця з дзючыўнай, якая потым пагубіць юнака.

ВЫТОКІ ВОБРАЗАЎ

Арлекіна — традыцыйны пераняж італьянскай камедыі. Разам з Каламбінай і П'еро склаае лючыбын трыумвіт. Іх гісторыя інтэрпрэтуецца ў мастацтве незлічона мноства рэзук, аднак упершыню завяршаецца настолькі жорстка. Рэжысёр захаваў першапачатковы характарыстыкі вобразаў, разам з тым перакрывае класічных пераняжаў з упікам жанру і саблівасцяў часу. Так, Лена становіцца Каламбінай — дзючыўнай, што ўдзельнічае ў развіцці інтрыгі і кілаецца та да Арлекіна, то да П'еро. Інтэр — той самы П'еро, які спабірнічае з Арлекіна за сэрца капрызнай каханай. Паказальна, што Лена асацыюецца з небяспечкай: геранія спрыт-на маніпуляцыю пацуючымі хлопцаў у сваіх інтарэсах, спакушае іх, таму завяршэнне гісторыі для яе робіцца своеасаблівай кармічнай адплатай.

ЦН ВАРТА БЫЦЬ «СМЕШНЫМ ДЛЯ УСІХ»?

Арлекіна не герой новай эпохі, а, хуччэй, яе ахвяра. Яго асоба не стала сімвалам часу (прэтэндэнты тады было шмат), але аказалася даволі яскравым нават у стэратам грамадстве. Тым не менш болей і дзючыўная пакута — адзіная фарба, прызначаная Арлекіна, каб ён дабыў свой штырх у агнюную карціну складанай пары. Гісторыя пераняжа — трагедыя, народжаная не на з'атэральных палітоках, а на сіз-не жыцця. Таму гэты Арлекіна не блазан, і яго негачымі папешышчымехам — толькі абразіць.

«СМЕСНЫМ ДЛЯ УСІХ»?

Сёлета студыя «Летаніс» распрацоўвае восем карцінаў. Планаўшча таксама сэрцыя фільмаў да 100-годдзя беларускага кіно. Задачы відэама — здымаць больш, каб дакументалістыка праявілася пакілаць для нашчадкаў сведчанні жыцця нашага пакалення.

Яўгенія ГАБЕЦ

Дакументалістыка: Тэмы і арыеценцыры

Студыя «Летаніс» Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» падвала творчыя вынікі за мінулы год, прэзентаваўшы чатыры стужкі на традыцыйным прэс-паказе дакументальнага кіно.

Першая — «Калі жыць больш не ў каліне» рэжысёра Яўгена Сянько. Карціна распавядае пра Дзмітрыя Іўчанку, арганізатара фестываля амаатарскага турыстычнага фільма «Падарожнічым на Сяновікаў», што праходзіць у Талачыне. Гісторыя лакальная: каб сюжэт зацікавіць глядача, аўтар мусіць усевакога раскрываць вобраз галюнаў дзейнай асобы, чаго, на жаль, зрабіць не ўдалося. Герой вельмі асаброджаны на «справе жыцця», аднак праз экран адчуваецца замкнёнасць. Мужчына расказвае пра ўсё бэз энтузіязму, таму даверу не выклікае. Да таго ж задкараве апавяданне рванас (думкі губляюцца ў 10-хвілінны інтэрвалах), а музычнае суправаджэнне спараджае дысананс. Дапамагае «высідзець» 52 хвіліны апэратарская работа Дзмітрыя Рудзі з на-самрэх захапальнымі і эстэтычнымі ракурсамі.

Аўтыка: 1/4.

Стужка Галіны Адамовіч «Аніма» да 50-годдзя Студыі анімацыйных фільмаў і «Тэатр кінаактэра» да 40-годдзя гэтай установы атрымаў незвычайны статус. Рэжысёр стварыў сапраўдны кіно: не гэта гледаць за шырма патамегнага. Аўтарска зладма лёгка чытаецца, бо Галіна Адамовіч ведае, як раскрываць душу пераняжа. Тэма прырымта абдэвас карціны падобная да сімфоніі — ён жыць, чаючыны, змяны змяняюць афарбоўку ў візуальнай прасторы гарманічна, яны ўдала спалучаюцца з музычным суправаджэннем. Прывабіваюць стужкі і тым, што кожны герой выступае мастаком, насытачы сюжэт сваімі фарбамі.

Аўтыка: 4/4.

Фільм «Паўночныя Афіны» Юрыя Цімафеева зладэша нафта «аўтарскім». Нібы ідэй, якія рэжысёр хацеў уасвоіць, — шмат. Але ж яны віравалі ў ўзроўні адчування, таму «ажывіць» іх у прасторы кіно не атрымаўся. Сам Юрыі кажа: «Гледачу можа здавацца, бышам на экране нічога не адбываецца, але насамрэх адбываецца нешта важнае». Аднак гэтае нешта, відэа, дакладна разуме не толькі аўтар. Карціна падобная да сырых нататкаў у дзёніку: багата эмоцый і анікіх завяршальных формаў. І хоць «дакументалістыка» — аўтарскі меселдз, у фільме зашмат Юрыя Цімафеева і нудь Алеся Ласа, пра якога, дарэчы, і мусіла распавесці стужка.

Аўтыка: 2/4.

Якую каву любіў Вітаўт, або Пра карысць устойлівай міфалогіі

Кава. Хто б мог падумаць, што нейкія зялёныя зярняці з пахам гароку, аднойчы прыгатаваныя нетрадыцыйным чынам, стануць каталітарам глабальных, тэктанічных зрухаў у грамадскай жыццё? Што кава будзе ўлюбёнай напоем мастакоў і навукоўцаў, пэўнаў і шахматыстаў, пісьменнікаў і музыкантаў? Што, перш чым чорная густая кава, немая падобная да нафты, стане штодзённай патрэбай і модным напоем? Ёй давядзецца прайсці праз перыяды жорсткай забароны, калі спажывоўца каралі смерцю? Сёння мы распыляем пра тое, якім пакрушчым шляхам кава, крок за крокам, працерабілася да страўніка і сэрца беларуса.

НА МАЛОЙ РАДЗІМЕ

Як вядома, кава і чапавецтва — зямлікі. Чалавечтва на радзіла на землях сённяшняй Эфіопіі. Там жа была «адкрытая» і кава. Спярша як нейкая расліна, што прымушае хатніх жывёлкаў ністомна рухацца па афрыканскіх прасторх. Першыя кавы з спажывацтва кавы ў звычайным фармаце напое, па ўсёй верагоднасці, былі магнай Эфіопскай праваслаўнай царквы, якія падбавэржалі сабе падчас начных набажэнстваў. Аднак менавіта гэта царква нававіта на тысячу гадоў забараніла каву ў Эфіопіі. А потым легалізавала яе — напрыканцы XIX стагоддзя, калі зайшла гаворка пра тое, якую краіну лічыць рэлігійнай кава. Справа ў тым, што, пакуль эфіопы каву забавэржалі, яна праз Емен распаўсюдзілася па ўсім свеце і трапіла занадта блізка да папулярных пазіцый адноў самых папулярных напоеў чалавечтва.

ЛЕКІ І МАЛАКА ШАХМАТЫСТАў

Адкрыццё кавы зярналася каля 850 года нашай эры, але трапіла ўжо некалькі стагоддзяў, перш чым яна пераўтварылася ў культываваную напой. Спярша кава распаўсюдзілася ў ісламскіх краінах, дзе лічылася лекам. Знакаміты арабскі лекар-паэт Авіцэна (Ібн-Сіна) прапавіваў пацыентам велікі дарэгу на тым часе каву як сродак стымуляцыі жыццёвай моцы. Пазней, прыкмеціўшы сёс-тэ, арабы прысвоілі яе ганаровы тытул «малака шахматыстаў і філосафаў». Сюды ж можна было б дадаць і матэматыкаў, якім кава таксама спрыяла, бо пабуджала розум да аналітычнага мыслення.

МАЛЬТА, РЫЦАРЫ І ПАПА РЫМСКІ

Велікі распаўсюджванне свярджэнне, што кава трапіла ў Еўропу дзюкуючы перамозе хрысціянскага войска над туркамі пад Венай ў 1683 годзе і тую першую кавярню ў Вене адкрыў Ежы Францішак Кульчыцкі. Насамрэч «першаадкрыццельнікам» быў армянскі Еган Дадаат. Згодна з прывілеям імператара Леапольда ад 17 студзеня 1685 года, армянскаму купцу і кур'еру (і шпіёну) дазвалялася 20 гадоў прадаваць каву ў сваім доме. Аб гэтай значнай падзеі сведчыць і мемарыяльная дошка, усталяваная ў аўстрыйскай сталіцы. Нібыта толькі праз год з'яўляўся

траім развеччыкам, у тым ліку і Кульчыцкаму, было дазволена займаша тым жа. Яшчэ ў 1565-м у палон да рыцараў Мальтыйскага ордэна (былых гаспіталераў, што атварыліся на востраве Мальта і змагаіліся з піратамі ў Міжземным моры) патрапілі туркі, якія на той час ужо і дня не маглі прахрыць без кавы на сядзінак. Так, праз пасярэдніцтва заклятых ворагаў, да кавы прынадзілі першыя еўрапейцы. У 1583 годзе нямецкі батанік Леонард Райўфольд пазнаёміўся з кавой і першым з еўрапейцаў зрабіў апісанне гэтай расліны. Нататкі батаніка зашкілаў венецыянскі гандляр, ацунчальны да навінак. Але ж шырокаму распаўсюду кавы ў хрысціянскім свеце замінала тое, што да таго часу яна лічылася «варажым напоем» і тым на дапамому кампаніям бізнесу, ужо напрыканцы стагоддзя толькі ў Парыжы кавярню было каля дзюх тысяч.

Першаадкрыццельнік кавы

у гэты час падштурхоўваў караля Людовіка XIV (сюбра д'Артаньяна і трох мушкетэраў) да саюзу супраць немцаў. Пасол наладзіў з вольнай рэзідэнцыяй такіх сваіх рэзідэнцыяў і туркі зачараваны ўсходнім каларытам французскай арыстакратыі прыняла каву адразу і назаўжды. Хоць першая кавярня афіцыйна была адкрытая толькі ў 1672 годзе армянцам Паскалем, рэвалюцыйным кампаніям бізнесу, ужо напрыканцы стагоддзя толькі ў Парыжы кавярню было каля дзюх тысяч.

КАВА НЕ ДЛЯ ПАТРЫЁТАў

Першая кавярня ў Нямеччыне адкрылася ў партовым Гамбургу ў 1671 годзе. Наўральна, напой прыкмысць. Але бюргеры старой школы каву не прынялі, у чым і падтрымалі і некаторыя з князёў, выдаючы забарону на ўжытак кавы. Цікава, што такія забароны з'яўляліся і праз сто гадоў. Напрыклад, ландграф гесэнскі Фрыдрых, заснавальнік Акадэміі мастацтваў, у 1766-м выдаў пастанова, якой забараніў і адкрытае, і таемнае спажыванне кавы. Гэтая забарона дзейнічала дваццаць гадоў. У 1777-м прускі кароль Фрыдрых Вялікі выдае такую ж пастанова. Абуразнню народа не было межаў: «Мой народ мусіць піць піва... Многія балілі былі праведзеныя і вылігрыны салдатамі, ускормленымі на смерць за збойства. Аднаму штодня давалі гарбату, другому каву, Абодва перажалі караля, які быў забіты ў 1792-м, Спраўду, для такога ваўнучага караля, якім быў Фрыдрых, шварэня і разважлівы салдаты былі гучэй патрэбай, чым папелчнікім у агрэсіўных войнах. Нагада-

ШВЕДСКІ ЭКСПЕРЫМЕНТ

Няўхвальна сустрэў каву і кароль Швецыі Густаў III. У 1746 годзе ён выдаў указ, якім уводзіў велізарныя падаткі на спажыванне кавы. А крыху пазней узяў дзі ўвогуле забараніў гэты напой, што прывяло да росквіту кантрабанды і арганізаванай злучнасці.

Каб давесці, што кава шкодзіць здароўю, Густаў III саксыянскаў эксперыментам над двума братамі, асуджанымі на смерць за збойства. Аднаму штодня давалі гарбату, другому каву. Абодва перажалі караля, які быў забіты ў 1792-м, і лекараў-эксперыментаў. Першым з братаў памёр той, хто піў гарбату (83 гады). Колькі яшчэ пражыў другі брат, даследчыкі пакуль не ўстанавілі.

ЖАНЧЫНЫ І КОРОЛЬ — СУПРАць КАВЫ

К 1650 годзе дасягнула кава і Англіі. У 1652-м турак Паска Розі адкрыў у Лондане першую кавярню. Праз паўстагоддзя іх было толькі ў сталіцы каля дзюх тысяч. Кавярні сталі настолькі папулярныя, што зрабіліся «незамежным сацыяльным інстытутам гарадскога жыцця сталіцы» (які ў іншых краінах). Абураны жанчыны, якіх не дапускалі ў клубы і якіх не ўдзельнічалі ў спрэхх аб гістарычных каліях і культурных дасягненнях, а таму фактычна не бачылі сваіх мужчын, у 1674 годзе выступілі з «Петыцыяй супраць кавы». Апошні пункт яе свярдаў, што «кавярні прывядаць да знікнення ўсяго чалавечага роду». Кароль Карл II стаў на бок жанчын і падштурхоўваў дзейнасць кавярні забараніў. Праўда, каб не атрымаць грамадзянскай вайны, неўзабаве патрыцка адклікаў, бо філіжанка шырліска мужчын гатова была дамоцнаю расколу. Праз 40 гадоў у Лондане налічвалася каля 3000 кавярняў.

КАВА ПА-ПОЛЬСКУ

У Рэч Паспалітую Дзюх Навый кавы, які і трэба было чакаць, трапіла са спазненнем. У 1670 годзе Ян Морштын напісаў элегію, з якой адкаваліны колы трамваста даведзліся пра новы напой. Спярша кава не прытала да густу палкам (горска, нясмачна, «шкодліва»). Паўна, там першая кавярня (кафенгаўз) з'явілася толькі напачатку XVIII стагоддзя ў ў партовым Гданьску (Даншыгу). У Варшаве ж першую кавярню адкрыў у 1724 годзе француз Дзювал (у 1844-м іх было ўжо каля 180).

Спрабавалі папулярнаваць каву сваімі творамі ўсходнаўваца Талшув Круцінскі і князь Адам Чартарыцкі, які выдаў у 1779 годзе камедыю «Кава». У 1795-м у Варшаве выйшла вельмі цікавая і каштоўная гісторыя, у якой прыводзілася гісторыя кавы, парадцы па куль-

тывацы і спажыванні. А перад тым, накондні паўстання 1794 года, у Варшаве з'явіўся «Дом кавы», у якім збіраліся прадстаўнікі г.зв. клуба якабініаў, будучых кіраўнёў паўстання ў Польшчы і Вількайтве, нашы сучасныкі — Талшув Кашчюшка, Якуб Ясіньскі ды іншыя.

КАВА ПА-КАЗАЦКУ

На паўднёвых межах Рэчы Паспалітай кава стала вядомай ўжо ў XVI стагоддзі. І гэта палкам зразумела, бо на-сустстве было Крымскае ханства, якое мела італьянскія стасункі з Асманскай імперыяй. Багдан Хмяльніцкі ў сваіх запісах згадвае, як у 1654 годзе ён атрымаў каштоўны падарук ад патрыярха Макарыя III, сярод якіх была і кава. У 1672-м з'явілася і першая кавярня — праўда, у акупаваным туркамі Каміньці-Палювскім. Кіеў з кавы пазнаёміў шатландскі афіцёр Патрык Гардон. Знайшчы месца кавы ў запісах казашкіх старшыняў — гетманаў Івана Мазепы і Пільпа Орліка. Апошні, дарэчы, наш змярка з Вільшчынскі і аўтар першай украінскай канстытуцыі (1719). Чым не «нульвае беларус-каваман?»

ВІЛКАЎІТОўСКІЯ РЭАЛІІ

Думаеша, як маскоўцы (з кавы як лекам ад «головаболіны» яны пазнаёміліся ў часе Аляксее «Дзімянага», бранкі Пятра I), так і нашы толькі даведзліся пра новы напой ў XVI—XVII стагоддзях. Зразумела, першымі былі гандлярцы, ваяры і магнаты, больш мабільныя, чым прыкутыя да сахі селяне. Толькі звестак пра каваману тых часоў пакуль не знойдзена. Той жа Пільп Орлік вёў свой дзёнік у пачатку XVIII стагоддзя. У 1743 годзе, як згадва гісторык Алег Дзювінчук, пініскі біскуп Юры Булак «выдаткоўваў на закуп кавы суму, роўную чвэрці выдаткаў на віно». З гэтай згадкі можна меркаваць, што кавы біскуп

Недзе ў Рэчы Паспалітай. З условаў Яна Паска. Мастак Ян Вільчынскі

У ІХ БАЛЬЗАК, У НАС МІЦКЕВІЧ

Знакаміты пісьменнік Анарэ дэ Бальзак, як вядома, быў праўдзівым каваманам. За сваё жыццё ён, па самых сціплым ацэнках, выпіў каля 50 000 кубкаў кавы. А колькі з'ёў пражаных кавявых зярняў — і не злічыць. Менавіта гэтай апантанасці ён і абавязаны неверагоднай колькасцю напісаных ім раманаў. Адам Міцкевіч быў такім жа фанатам напое. Залезнасць павяліла са студэнцкага часу, калі ранішня кава стала пэўным рытуалам, а кава ў кавярні мільёнам стодаткам, за белаці, змяніла абед і вячэрні. Паспрыў гэтак Антоній Тыгенгаўз, які актыўна заняўся эканамічнымі рэформамі ў Вількім Кністве. Дадам, што галоўнымі спажывацтвам кавы былі магніцкіх дварах былі, думаеша, замежныя акцёры, дырэктары, спевакі: кава ўвохадзіла ў спіс абавязковых прадуктаў, якія артысты замаўлялі сваім патронам. Таму і даводзілася Пяне Каванку, павялі вяртанні з другога эміграцыі ў 1780-х, час ад часу купляць дзёне не па паўтонах кавы (800 фунтаў) і амаль столькі ж цукру (100 гадоў). Есць звесткі, што калі ў 1784-м у Навыкія бабаўва кароль Станіслаў Панятоўскі, то падчас наведвання кляшара бенедыктынак ён ахвяраваў ім «дзе бочкі саладога (дамскага) віна, дзе сціць цінтэраў кавы, 100 гадоў цукру». Як бачым, кава сапраўды стала нафтаў-палівам культурнага і грамадскага жыцця.

ПАПУЛЯРЫЗАТАРЫ

У XIX стагоддзі кава настолькі акліматызавалася на нашых землях, што цяжка знайсці аўгара, які б не даў ёй прараціі праз старонкі сваіх твораў. Шмат разоў яе (улучч) у беларускіх перакладках героі пазмы ўжываюць каву то са смятанкай (па-польску «смятанка» — выршкі), то са смятанай, то з вяршкамі.

еўрапейскіх дзяржавах стала (і застаеша) сродам камунікацыі ў першую чаргу творчых асоб — мастакоў, паэтаў, пісьменнікаў, музыкантаў. І ў некаторых гарадах і да сёння стаяць кавярні, дзе пад каву стваралі знакамітыя на ўсё свет пісьменнікі ды паэты. Нам у гэтым плане пашанцавала значна меней. Каманці ў нашых гарадах было не так шмат, а пажараў не злічыць. Таму месцы, дзе праўдзі музычны партытуры Дамінік Стэфановіч і Фларыян Міладовскі, або Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч пераказалі на беларускую мову «Талшув Талшув», або бацька і сын Кавыцкі абмяркоўвалі новыя тэатральныя пастаноўкі на міскай сцене, наўрад ці мы зможам нававіта. Ну то, можа, хоць унашум іх памяць у назовах кавярняў, якія сёння ў сталіцы мо ўжо і трыста? Так, дарэчы, зрабілі ў Гродне, назваўшы кавярню «Тызгенгаўз» — у гонар заснавальніка першай гродзенскай кавярні.

ВІТАўТ І КАВА

Вядома ж, Вітаўт не быў каваманам. У яго часы на нашых землях у вялікай пашане быў у сваёй аповесці «Літоўскія прыгоды» яшчэ адзін напой, вядома, Наваргадзіна. Дарчы, у беларускіх перакладках героі пазмы ўжываюць каву то са смятанкай (па-польску «смятанка» — выршкі), то са смятанай, то з вяршкамі.

На завяршэнне... Гісторыя беларускай кавы хоць і пішаная штодня, аб чым сведчаць публікацыі і нават галды ад нашых гісторыкаў і даследчыкаў, але ж да моманту, калі на палішх «Акадэмікіні» з'явіцца важкі том манатрафіі, шпях, як падаеша, ой які набылі. Шкада, бо гісторыя кавы сама па сабе вельмі цікавая, а яе беларускае адглінаванне распаўсюдзіла на шпях, як праўдзівы барыста, расставядае пра сакреты гатавання вількаўітоўскай кавы. Што сама цікавае і важнае, кава і ў нас, і ў іншых

Кавярня па-ўсходнім

Кавая кантата Егана Себасцяна Баха

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69,
тэл. касы: 8 0212 368387,
сайт: vitebsk-filby

- Канцэрт **"Зоркі ночы гарац" (6+)** — першы ў гэтым годзе вечар раманса. **17 сакавіка ў 19.00.**
- Канцэрт **"Як лялька Ляля ў калакольчы званіла"** — класічная музыка для маленькіх **(2+)**. **18 сакавіка ў 11.00.**
- Вясянны канцэрт эстраднай музыкі **"Неба на далоні" (8+)**. **18 сакавіка ў 19.00.**
- Прадстаўленне **"Залатое кураны" (2+)** ў межах праекта "Філармонія — дзецям". **19 сакавіка ў 11.00.**

УНП 300149385

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА". КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ ХІХ СТ.

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а,
тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Жаночыя вобразы". Да 10 мая.**
- Экскурсія **"Шлях мастака Валенція Ваньковіча"**. Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.
- Экскурсія **"Сядзібы партрэт"**. Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.
- Спектакль тэатра ценю **"Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апаўднённях. Белая сарока"**. Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць,
тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Квэст **"Белы слон"**. Разлічаны на адначасовы ўдзел ад 15 да 50 чалавек і прадугледжвае ўдзел асобных каманд з колькасцю ўдзельнікаў у кожнай ад 1 да 5. **18 сакавіка ў 15.30.**
- Выстава **"ARMATUS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспеўшай і зброі" (0+)**. Паўночны корпус. **Да 31 жніўня.**
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дзяцей **"Інтрыгі Купідона"**.
- Сямейная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя занятыя для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святончая страва для князя па старадаўнім рэцэпце"**, **"Асабліваці жанацага касцюма XVIII ст."**, **"Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."**, **"Печы з каробкавай кафлі XVI—XVII стт. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7,
тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627,
пошта: kupalabitel@mail.ru

- Звычайная гісторыя **"Час жыцця" (12+)**. Галоўная сцена. **11 сакавіка ў 19.00.**
- Плястычны спектакль у 1 дзё **"Наш космас" (12+)**. Галоўная сцена. **12 сакавіка ў 19.00.**
- Камедыя ў 2 дзёях **"Паўлінка" (12+)**. Галоўная сцена. **14 сакавіка ў 16.00.**
- Камедыя ў 2 дзёях **"Гараце сэрца" (16+)**. Галоўная сцена. **15 сакавіка ў 19.00.**
- Рэвіюем у 1 дзё **"Вечар" (12+)**. Галоўная сцена. **16 сакавіка ў 19.00.**
- Надзвычайна неверагоднае здарэнне ў 2 дзёях **"Жаніцтва" (12+)**. Галоўная сцена. **17 сакавіка ў 19.00.**
- Трагікамедыя **"Апошні атракцыён" (16+)**. Прэм'ера. Галоўная сцена. **18 сакавіка ў 19.00.**

УНП 100377901

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён,
тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Праграма **"Каляды ў музеі"**. Праводзіцца заўсёды.

Працягласць — 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 100377771

МУЗЕЙ В. К. БЛЯНИЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37,
тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Арт-сезоны з «Гекльберы»"**, прымеркаваная да Гола міру і стварэння. **Да 2 красавіка.**
- Экспазіцыя **"Жаночы род"**. **Да 28 мая.**
- Art-lectorium **"Зразумелае мастацтва"**. Праводзіцца заўсёды. Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1,
тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- Опера ў 3 дзёях **"Лятучы галандзец" (12+)**. **11 сакавіка ў 18.00.**
- Балет ў 2 дзёях **"Пэр Гюнт" (12+)**. **12 сакавіка ў 18.00.**
- Канцэрт **"Партрэты. Ісаак Дунаеўскі" (12+)**. **14 сакавіка ў 19.30.**
- Балет ў 2 дзёях **"Сварэнне свету" (12+)**. **15 сакавіка ў 19.00.**
- Опера ў 2 дзёях **"Дзікае паліванне караля Стаха" (12+)**. **16 сакавіка ў 19.00.**
- Канцэрт **"Казкі Венскага лесу" (12+)**. **17 сакавіка ў 19.00.**
- Опера ў 2 дзёях **"Гісторыя Кая і Герды (Снежная каралева)" (6+)**. Прэм'ера. **18 сакавіка ў 12.00 і 18.00.**

УНП 191081322

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19,
тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
8 029 5518051, 8 029 1903149

- **Палацавы ансамбль**
- Часовая экспазіцыя сучасных мастацк Марыны Канавалавай і Алы Шкарадзёнак **"Выпадковае"**. Вялікая выставачная зала. **Да 18 красавіка.**
- Выстава **"Недзеерыметны зварот"**. Часовая экспазіцыя аўтарскіх лялек, прысвечаных пісьменнікам і паэтам XIX—XX стагоддзяў, ад сяброў Міжнароднай гільдыі майстроў (Санкт-Пецярбург). Малая выставачная зала. **Да 28 мая.**
- Выставачны праект **"Перавторанія ў попл"**. **Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу.
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніалы нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.

УНП 100235472

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2,
тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Каза-прыпавесць у 1 дзё **"Кацёл з каменчыкамі" (7+)**. Прэм'ера. **11 сакавіка ў 11.00.**
- Правілы па тэхніцы бяспекі для маленькіх сабак і неслухмяных дзяцей у 1 дзё **"Асцярожна, Соня!" (3+)**. **12 сакавіка ў 11.00.**

УНП 300001869

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20,
тэл.: 8 017 3970163
(экскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Канцэрт Ірыны Лой **"Люблю"**. **11 сакавіка ў 15.00.**
- Выстава **"Беларусь — Кітай. Супрацоўніцтва і сяброўства"**. **Да 12 сакавіка.**
- Рэтраспектыўная выстава **"Валерыі Шкараба. In Memoriam"**. **Да 26 сакавіка.**
- Выставачны праект **"Лянід Шчанялёў. Да 100-годдзя з дня нараджэння"**. **Да 2 красавіка.**
- Фотавыстава **"Музыка душы — спадчына"**, прысвечаная 90-годдзю Беларускага саюза кампазітараў. **Да 2 красавіка.**
- Экспазіцыйны праект **"Вобраз Радзімы ў творах беларускіх мастакоў XVIII—XXI стст."**. Выставачны корпус. **Да 23 красавіка.**
- Экскурсіі: **"Якога колеру зіма?" (6+)**, **"Казкі Усходу" (10+)**, **"Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+)**, **"Пляч моу каханья" (16+)**. Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47,
тэл.: 8 017 2427814,
час працы: аўтарак — нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект **"Штучны інтэлект: мастак ці машына?"**. **Да 26 сакавіка.**
- г. Мінск, вул. Няжрасва, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада — нядзеля з 12.00 да 20.00
- Выстава **"Плюс/мінус 100: народныя мастакі-абыяры"**. **Да 19 сакавіка.**
- Выстава **"Джал! Кат! Вясна!"**. **Да 26 сакавіка.**
- Фасадная выстава твораў з фонду НЦСМ да Міжнароднага дня жанчын. **Да 19 сакавіка.**

УНП 192543414

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

Інфармацыю пра наяўнасць газеты ў кіёсках "Белсаюздрука" у Мінску можна атрымаць па тэлефоне 8 017 2764542 з 9.00 да 17.00.

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.

ШТОТЫДНЭВАЯ
ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА,
ДЛЯ ДАСУГУ
(КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне
№ 637, выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь.

Сайт:
kultura-info.by
E-mail:
kim@kultura-info.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар —
ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Рэдакцыйная газета "Культура":
Галоўны рэдактар —
ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.
Намеснік галоўнага рэдактара —
ШЧУРОК Жанна Генязеўна.

Апказны сакратар —
Галіна МАЛІНОўСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў —
Віктар ГАУРЫШ,
Юген РАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі:
Югенія ГАБЕЦ,
Антон РУДАК,
Ганна САКАПОВА,
Ілья СВІРЫН,
Юры ЧАРНЯКЕВІЧ,
Данііл ШЭЙКА,
Зміцер ЮРКЕВІЧ,
Настасся ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар —
Мацвей ЗАЙЦАЎ.

Мастацкі рэдактар —
Марына ПЯРКОўСКАЯ.

Адрас рэдакцыі:
220013, г. Мінск,
проспект Незалежнасці, 77,
чацвёрты паверх.

Тэлефоны:
8 017 2860797, 8 017 3345723.
Тэлефон-факс: 8 017 3345741.
Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Рэкламы аддзел:
8 017 2860797.

* — матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2023.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасобна імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, чацвёрты паверх).

Сюжэтная-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіёнаў"** (група да 25 чалавек).

гультыя-знаёмства **"Музейка аб вайне"** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).

гультыявая праграма **"Вывукнутасы"** (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці на сайце niasvizh.by.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасобна імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, чацвёрты паверх), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэзінуюцца і не вяртаюцца.

Меркаваны аўтар можаць не апаўдываць пункт глядзяна рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісныя індэксы:
63875, 638752, 63879.
Ільготныя на паўгоддзе:
63872, 638722 (зніжка 15 %).
Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"):
63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісаны ў удруку 03.03.2023 а 18.00. Замова № 514.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавештва «Беларускі Дом друку»".
220013, г. Мінск,
проспект Незалежнасці, 79/1,
ЛП № 0230106 ад 30.04.2004.
Наклад 3020.